SAAREMAA VALD

Saaremaa valla 2024. aasta eelarve

SELETUSKIRI

Kuressaare 2023

SISUKORD

SISUKORD....2

Saaremaa valla 2024. aasta koondeelarve (määruse Lisa 1)....4

Saaremaa valla 2024. aasta investeerimistegevuse kulud (määruse Lisa 2)....6

SISSEJUHATUS....8

Ülevaade majanduskeskkonnast....8

Määruse üldiseloomustus....10

Saaremaa valla 2024. aasta eelarve lühiülevaade....11

Eelarve eelnõu koostamine vallavalitsuses....13

PÕHITEGEVUSE TULUD....14

Saaremaa valla 2024. aasta põhitegevuse tulud....14

Maksutulud....15

Tulu kaupade ja teenuste müügist....18

Saadud toetused tegevuskuludeks....20

Muud tegevustulud....22

PÕHITEGEVUSE KULUD....23

Saaremaa valla 2024. aasta põhitegevuse kulud....23

Põhitegevuse kulude olulisemad muutused....24

Üldised valitsussektori teenused....25

Avalik kord ja julgeolek.....27

Majandus.....28

Keskkonnakaitse.....32

Elamu- ja kommunaalmajandus.....33

Tervishoid.....34

Vabaaeg, kultuur, religioon.....34

Haridus.....36

Sotsiaalne kaitse.....40

INVESTEERIMISTEGEVUS.....43

Saaremaa valla 2024. aasta investeerimistegevuse tulud.....43

Saaremaa valla 2024. aasta investeerimistegevuse kulud.....44

FINANTSEERIMISTEGEVUS.....49

Saaremaa valla 2024. aasta eelarve finantseerimistegevuse kulud.....50

Saaremaa valla 2024. aasta koondeelarve (määruse Lisa 1)

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	**57 956 565**	**63 976 351**	**6 019 786**
Maksutulud	35 086 213	39 372 633	4 286 420
Tulud kaupade ja teenuste müügist	3 793 312	4 286 943	493 631
Saadavad toetused tegevuskuludeks	18 877 040	20 116 775	1 239 735
Muud tegevustulud	200 000	200 000	0
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	**54 352 186**	**59 445 615**	**5 093 429**
Antavad toetused tegevuskuludeks	4 483 028	6 925 911	2 442 883
Muud tegevuskulud	49 869 158	52 519 704	2 650 546
Üldised valitsussektori teenused	**6 313 618**	**6 563 062**	**249 444**
Antavad toetused tegevuskuludeks	54 889	55 275	386
Muud tegevuskulud	6 258 729	6 507 787	249 058
Avalik kord ja julgeolek	**50 500**	**57 700**	**7 200**
Antavad toetused tegevuskuludeks	15 000	11 000	-4 000
Muud tegevuskulud	35 500	46 700	11 200
Majandus	**3 487 790**	**4 228 926**	**741 136**
Antavad toetused tegevuskuludeks	2 113 300	2 536 094	422 794
Muud tegevuskulud	1 374 490	1 692 832	318 342
Keskkonnakaitse	**2 547 602**	**2 602 726**	**55 124**
Muud tegevuskulud	2 547 602	2 602 726	55 124
Elamu- ja kommunaalmajandus	**446 000**	**371 500**	**-74 500**
Antavad toetused tegevuskuludeks	47 000	47 000	0
Muud tegevuskulud	399 000	324 500	-74 500
Tervishoid	**25 000**	**40 000**	**15 000**
Antavad toetused tegevuskuludeks	25 000	40 000	15 000
Vabaaeg, kultuur, religioon	**5 318 201**	**5 678 965**	**360 764**
Antavad toetused tegevuskuludeks	625 106	817 963	182 857
Muud tegevuskulud	4 693 095	4 861 002	167 907
Haridus	**30 958 239**	**32 839 618**	**1 881 379**
Antavad toetused tegevuskuludeks	787 399	653 842	-133 557
Muud tegevuskulud	30 170 840	32 185 776	2 014 936
Sotsiaalne kaitse	**5 205 236**	**7 063 118**	**1 857 882**
Antavad toetused tegevuskuludeks	815 334	2 764 737	1 949 403
Muud tegevuskulud	4 389 902	4 298 381	-91 521
PÕHITEGEVUSE TULEM	**3 604 379**	**4 530 736**	**926 357**

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
INVESTEERIMISTEGEVUS KOKKU	**-9 037 545**	**-9 962 000**	**-924 455**
Põhivara müük	200 000	300 000	100 000
Põhivara soetus	-12 920 500	-9 537 000	3 383 500
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine	5 300 000	1 376 000	-3 924 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	-610 000	-536 000	74 000
Osaluste soetus	-410 000	-50 000	360 000
Finantstulud	500	185 000	184 500
Finantskulud	-597 545	-1 700 000	-1 102 455
EELARVE TULEM	**-5 433 166**	**-5 431 264**	**1 902**
FINANTSEERIMISTEGEVUS KOKKU	**4 646 000**	**3 908 450**	**-737 550**
Kohustuste võtmine	8 600 000	8 490 000	-110 000
Kohustuste tasumine	-3 954 000	-4 581 550	-627 550
LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS	**-787 166**	**-1 522 814**	**-735 648**
Eelarve tulude maht kokku	**72 844 231**	**75 850 165**	**3 005 934**

Saaremaa valla 2024. aasta investeerimistegevuse kulud (määruse Lisa 2)

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD KOKKU	**14 538 045**	**11 823 000**	**-2 715 045**
Põhivara soetus	12 920 500	9 537 000	-3 383 500
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	610 000	536 000	-74 000
Osaluste soetus	410 000	50 000	-360 000
Finantskulud	597 545	1 700 000	1 102 455

INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD		**11 823 000**
Põhivara soetus	PVS	9 537 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	ASF	536 000
Osaluste soetus	OS	50 000
Finantskulud		1 700 000

01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED		**1 686 575**
Valitsussektori võla teenindamine		**1 686 575**
Investeerimislaenude intressid		1 686 575
04 MAJANDUS		**1 480 000**
Maanteetransport		**1 180 000**
Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine[1]	PVS	1 069 000
Tallinna tänava teekatendi taastamine lõigul Smuuli - Mooni	PVS	75 000
Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine	ASF	6 000
Erateede korrastamise toetusmeede	ASF	30 000
Üldmajanduslikud arendusprojektid		**300 000**
Planeeringud ja projektid	PVS	100 000
Projektide omaosalused	PVS	200 000
05 KESKKONNAKAITSE		**63 425**
Avalike alade puhastus		**13 425**
Kohustistasu kapitalirendilt		13 425
Heitveekäitlus		**50 000**
AS Kuressaare Veevärk aktsiakapitali suurendamine	OS	50 000
06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS		**420 000**
Veevarustus		**420 000**
Hajaasustuse programm	ASF	400 000
Maapiirkondade perede elutingimuste parandamise toetusmeede	ASF	20 000

08 VABAAEG, KULTUUR, RELIGIOON		**3 360 000**
Sporditegevus		**3 080 000**
Kuressaare multifunktsionaalse jalgpallihalli rajamine	PVS	3 000 000
Kuressaare tervisepargi arendamine	PVS	80 000
Rahvakultuur		**200 000**
Orissaare Kultuurimaja siseruumide rekonstrueerimine	PVS	200 000
Religiooni- ja muud ühiskonnateenused		**80 000**
Saaremaa vanimate sakraalehitiste remondi toetamine	ASF	80 000
09 HARIDUS		**4 813 000**
Põhi- ja üldkeskharidus		**4 813 000**
Kuressaare Vanalinna Kooli hoone ja staadioni rekonstrueerimine	PVS	4 663 000
Laimjala mõisahoone projekteerimine	PVS	150 000

1 Teede rahade täpsustatud jaotus on esitatud leheküljel 46

SISSEJUHATUS

Ülevaade majanduskeskkonnast

Saaremaa vald on Eesti suurima pindalaga kohaliku omavalitsuse üksus (2 718 km2), mis moodustati 2017. aastal haldusreformi tulemusena. Vallas on 1 linn (Kuressaare), 9 alevikku ja 427 küla. Piirkondades on moodustatud avalike teenuste osutamiseks ja haldamiseks 13 teenuskeskust ning piirkonna elanike huvisid esindavad 13 osavalla- ja kogukonnakogu. Alates 1. jaanuarist 2024. a kuulub Saaremaa valla haldusalasse 44 hallatavat asutust: 34 haridus- ja noorsootööasutust, 6 kultuuri- ja spordiasutust, 3 hoolekandeasutust ja 1 haldusasutus.

Saaremaa Vallavolikogu võttis 30. märtsil 2023. aastal vastu otsuse, mille järgi korraldati 1. mail 2023. aastal ümber Saaremaa hallatavate asutuste Kuressaare Linnamajandus ja Saaremaa Halduse tegevus selliselt, et Kuressaare Linnamajandus liideti Saaremaa Haldusega.

Samal istungil võttis Saaremaa Vallavolikogu vastu haridusvaldkonna otsused, mille järgi korraldatakse ümber:

- Kahtla Lasteaed-Põhikooli tegevus selliselt, et alates 1. septembrist 2023. aastast kannab ümberkorraldatud asutus nime Laimjala Kool, kus õpe toimub I ja osaliselt II kooliastmes 1.-4. klassi ulatuses;
- Tornimäe Lasteaia ja Tornimäe Põhikooli tegevus selliselt, et Tornimäe Lasteaed liidetakse Tornimäe Põhikooliga ja alates 1. septembrist 2023. aastast kannab ümberkorraldatud asutus nime Pöide Kool;
- Mustjala Lasteaed-Põhikooli tegevus selliselt, et alates 1. septembrist 2023. aastast kannab ümberkorraldatud asutus nime Mustjala Kool ja alates 1. septembrist 2025. aastast toimub õpe I ja II kooliastmes.

Saaremaa vald on suurima rahvaarvuga vald Eestis. Saaremaa vallas elas 1. jaanuari 2023. aasta seisuga 32 297 inimest, mida on 860 inimese võrra enam kui aasta varem. Enamiku lisandunud elanikest moodustavad Ukraina sõjapõgenikud. Kokkuvõttes on elanike arv negatiivse loomuliku iibe tõttu kümne aasta võrdluses vähenenud. Viimastel aastatel on elanike arv siiski olnud tänu sisserändele stabiilne või viimasel aastal teatava kasvuga.

Saaremaa valla keskmine maksumaksjate arv on viimaste aastate lõikes kasvanud. Viimase kuue aasta võrdluses on maksumaksjate keskmine arv kasvanud 1 863 inimese võrra ehk 13%. 1. jaanuari 2023. aasta seisuga oli Saaremaa valda registreeritud 18 090 maksumaksjat, mida on varasema aastaga võrreldes 2,7% rohkem. Samas ei ole maksumaksjate arvu suurenemine sedavõrd märkimisväärne, et mõjutaks oluliselt vallale tulumaksu laekumise määra. Maksumaksjate arv aasta alguse seisuga on oluline, kuna selle alusel eraldatakse elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele osa füüsilise isiku tulumaksust. Tulumaksu laekumine valla eelarvesse sõltub tulu saavate ja seeläbi maksu maksvate isikute arvust ning nende sissetulekutest. Saare maakonna keskmine brutopalk oli 2023. aasta esimesel poolaastal 1 405 eurot, mida on varasema aastaga sama perioodiga võrreldes 10,5% rohkem.

Rahandusministeeriumi 2023. aasta suvise majandusprognoosi kohaselt on kevadise prognoosiga võrreldes majandusarengu väljavaated lähemaks aastaks muutunud pessimistlikumaks. 2023. aastal on oodata 2% majanduslangust, kuid järgneval paaril aastal juba pea 3% tõusu.

Rahandusministeeriumi 2023. aasta suvise majandusprognoosi kohaselt on käesoleva aasta esimesel poolel inflatsioon kiirelt aeglustunud: aasta alguses 18,6%, juulis 6,4%. 2023. aasta inflatsiooni prognoos on 9,6%. Kuigi hinnasurve taandumine jätkub 2024. aastal, hoiavad inflatsiooni jõulisemat pidurdumist tagasi maksumeetmed. Järgmisel aastal ulatub inflatsioon 4,6%ni, millest käibemaksu määra tõstmise arvele jääb arvestuslikult 1,4 protsendipunkti.

Vastavalt Rahandusministeeriumi prognoosile on 2023. aasta palgakasv 11% ehk palk püsib sisuliselt eelmise aasta tasemel. Inflatsiooni alanedes võib oodata palgakasvu normaliseerumist ning seeläbi püsib palgakasv majanduskasvuga võrreldes jõukohases tempos, ulatudes järgmisel aastal 6,6%ni ning edaspidi püsib 5% läheduses. Hinnatõusu tõttu vähenes palga ostujõud eelmisel aastal ligi 6% võrra, kuid pöördub kasvule käesoleva aasta teises pooles.

Eesti Panga sügisese majandusprognoosi järgi pöördub Eesti majandus uuesti kasvule järgmisel aastal, kuid pärast kaheaastast langusperioodi kujuneb taastumine aeglaseks. Samas on väga kiire hinnatõus Eestis läbi saanud. Selle aasta majanduslanguseks prognoosib keskpank 2,2% ja järgmise aasta majanduskasvuks 1,4%. Hinnatõus Eestis on tänavu aasta keskmisena eeldatavasti 9,4% ja järgmisel aastal 3,4%.

Nii Eesti kui ka ülejäänud maailma majanduse seisu mõjutavad karmistunud rahapoliitika, Venemaa sõda Ukrainas ja selle majanduslik mõju ning tavapärasest suurem ebakindlus tuleviku ees.

Määruse üldiseloomustus

2024. aasta eelarve on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi KOFS) põhimõtetest lähtuvalt. KOFS-is sätestatu ning Saaremaa Vallavolikogu 25. mai 2023. a määruse nr 12 „Saaremaa valla finantsjuhtimise kord“ alusel on eelarve jaotatud järgmisteks osadeks: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus. Eelarvestruktuuri selline ülesehitus annab võimaluse eristada valla põhitegevust ja investeerimistegevust. Toodud jaotusega selgub valla põhitegevuse tulude ja kulude vahekord ja muutused, samuti investeeringute tegemise ja laenude võtmise ning tagasimaksete võimekus.

Seletuskiri lähtub koondeelarve ülesehitusest, millele järgneb eelarve põhitegevuse tulude iseloomustus. Seejärel on põhitegevuse kulude iseloomustus valdkondade lõikes. Viimaste osadena on kajastatud investeerimistegevuse ja finantseerimistegevuse ülevaated.

Eelarve seletuskirjas esitatakse andmed 2023. eelarveaastaks kinnitatud ja 2024. eelarveaastaks kavandatud tulude ja kulude kohta. Eelarve arvandmed on esitatud eurodes.

Eelarve on koostatud lähtudes tekkepõhisest arvestuspõhimõttest. Selle kohaselt kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele sõltumata sellest, kas tehingute eest on raha laekunud või välja makstud.

Käesoleva eelarve koostamisel on aluseks võetud lisaks rahanduse valdkonda reguleerivatele õigusaktidele muuhulgas riigi eelarvestrateegia 2024 – 2027, 2024. aasta riigieelarve seaduse eelnõu, Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga majandusprognoosid, Saaremaa valla arengukava aastateks 2019 – 2030, Saaremaa valla eelarvestrateegia aastateks 2024 – 2027 ning Valimisliidu Terve Saaremaa, Eesti Reformierakonna ja Eesti Keskerakonna 12. novembril 2021. a allkirjastatud koalitsioonilepe Saaremaa valla juhtimiseks.

Saaremaa valla 2024. aasta eelarve lühiülevaade

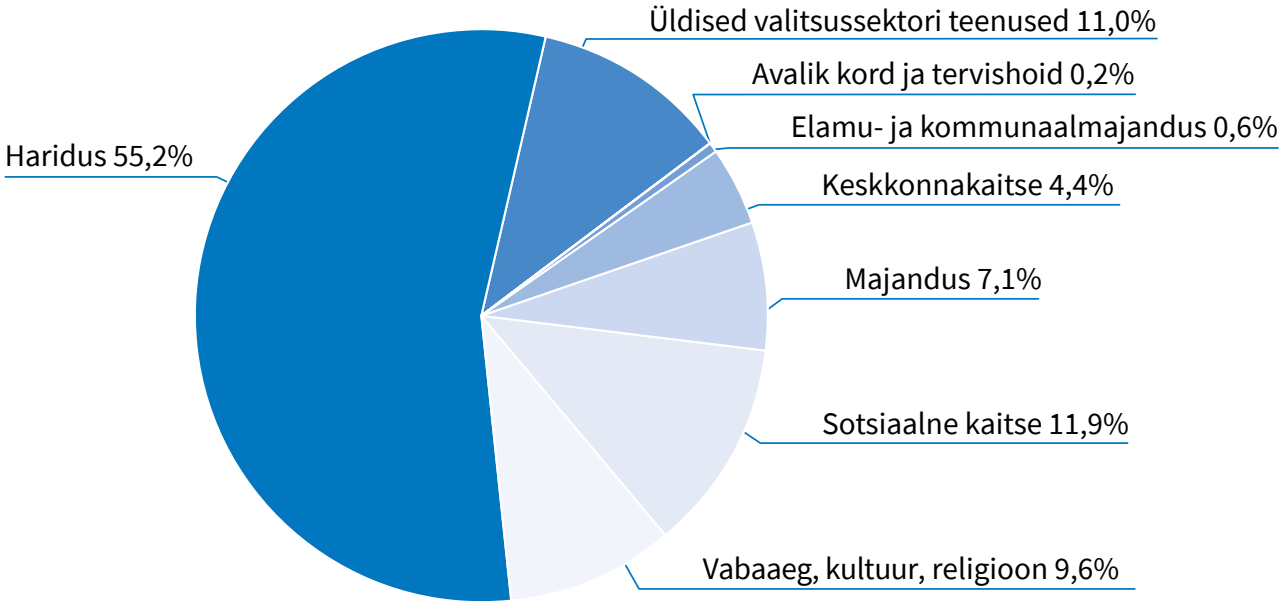
Valla eelarveaasta algab 1. jaanuaril ja lõpeb 31. detsembril. Valla 2024. aasta eelarves on toodud võrdlusandmed Saaremaa Vallavolikogu 22. detsembri 2022. a määrusega nr 36 kinnitatud Saaremaa valla 2023. aasta eelarvega.

2024. aasta eelarve kogumaht on 75,9 miljonit eurot:

- põhitegevuse tulud 64 miljonit eurot;
- investeerimistegevuse tulud 1,9 miljonit eurot;
- investeerimislaen 8,5 miljonit eurot;
- kasutusse võetavad likviidsed vahendid 1,5 miljonit eurot.

Eelarve esimeseks lugemiseks on põhitegevuse tulude kogumaht 63 976 351 eurot, põhitegevuse kulude kogumaht 59 445 615 eurot ja põhitegevuse tulem 4 530 736 eurot.

2024. aasta eelarvest moodustavad tegevusvaldkondade järgi kulud haridusele 55,2%, sotsiaalsele kaitsele 11,9%, vabaajale, kultuurile ja religioonile 9,6%, majandusele 7,1%, keskkonnakaitsele 4,4%, elamu- ja kommunaalmajandusele 0,6%, avalikule korrale ja tervishoiule 0,2% ning üldistele valitsussektori teenustele 11,0% kogumahust (joonis 1).

Joonis 1. Saaremaa Vallavalitsuse 2024. aasta põhitegevuse kulude jaotus

PÕHITEGEVUSE TULUDE MUUTUS VÕRRELDES 2023. AASTA EELARVEGA

Põhitegevuse tulud kasvavad võrreldes 2023. aasta eelarvega 6 019 786 eurot, sellest suurima osa moodustab tulumaks summas 4 286 420 eurot, mille kasvuks on kavandatud 12,7% võrreldes 2023. aasta kinnitatud esialgse eelarvega. Kuna prognoosi kohaselt laekub 2023. aastal tulumaksu ligi 35 miljonit eurot, on tulumaksu kasv 2024. aastal võrreldes eelneva aasta eeldusliku laekumisega 9,1%. Saadavad toetused tegevuskuludeks suurenevad 1 239 735 euro võrra, sealhulgas on arvestatud tasandusfondi suurenemisega võrreldes 2023. aasta kinnitatud esialgse eelarvega summas 586 000 eurot, toetusfondi suurenemisega summas 442 353 eurot ja tegevuskuludeks saadava sihtfinantseerimise suurenemisega 211 382 eurot. 2024. aasta põhitegevuse tuludest moodustavad maksutulud 61,5%, tulud kaupade ja teenuste müügist 6,7%, saadavad toetused 31,4% ja muud tegevustulud 0,3%. Füüsilise isiku tulumaks moodustab 96,8% valla maksutuludest ja 59,6% valla põhitegevuse tuludest.

PÕHITEGEVUSE KULUDE MUUTUS VÕRRELDES 2023. AASTA EELARVEGA

Põhitegevuse kulud suurenevad kokku 5 093 429 eurot võrreldes 2023. aasta eelarvega. Antavad toetused suurenevad 2 442 883 eurot, millest hooldusreformi toetuse osa moodustab 1 640 000 eurot. Muud tegevuskulud suurenevad võrreldes 2023. aastaga 2 650 546 eurot. 2024. aasta eelarve põhitegevuse kuludest moodustavad antavad toetused 11,6% ja muud tegevuskulud 88,4%.

Eelarve eelnõu koostamine vallavalitsuses

Eelarve koostamise ajakava aluseks on Saaremaa Vallavalitsuse 14. märtsi 2023. aasta korraldus nr 2-3/252 „Saaremaa valla eelarvestrateegia aastateks 2024 – 2027 ja Saaremaa valla 2024. aasta eelarve eelnõu ja eelarve eelnõu seletuskirja koostamise alused ning ajagraafik“.

Eelarve koostamise ajakava kohaselt sisestasid vallavalitsuse osakonnad ja teenistused veebipõhises eelarverakenduses VeeRa 2024. aasta eelarve taotlused 1. juunist kuni 20. juunini 2023. aastal. Augustikuu lõpus esitasid vallavalitsuse osakonnad ja teenistused 2024. aasta eelarvele täiendavad muudatusettepanekud. Sellele järgneval perioodil toimusid rahandusteenistuse läbirääkimised vallavalitsuse struktuuriüksustega ning vallavalitsuse nõupidamised eelarve läbivaatamiseks.

Vallavalitsus kiitis eelarve eelnõu heaks 10. oktoobri 2023. aasta istungil. Eelnõu suunati läbivaatamiseks kõigile kogukonna- ja osavallakogudele ning tutvustati kogude liikmetele 19. oktoobril 2023. a suhtlusplatvormi MS Teams vahendusel arvamuse avaldamise tähtajaga 26. oktoober 2023. a. Eelnõu kohta ei laekunud ühtegi arvamuse avaldust.

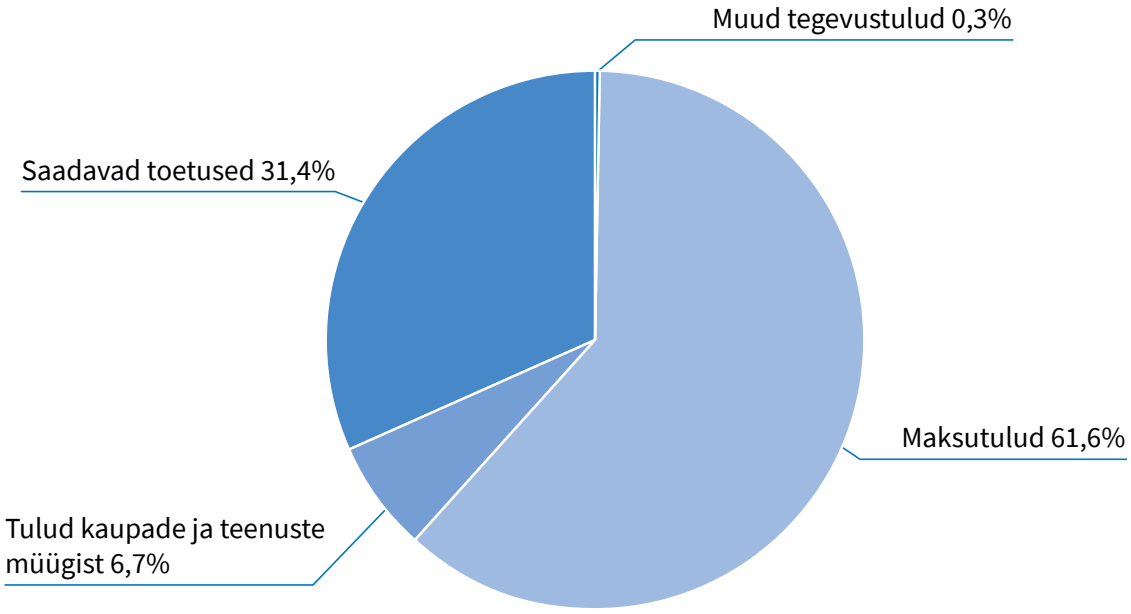
PÕHITEGEVUSE TULUD

Saaremaa valla 2024. aasta põhitegevuse tulud

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	**57 956 565**	**63 976 351**	**6 019 786**
Maksutulud	**35 086 213**	**39 372 633**	**4 286 420**
Füüsilise isiku tulumaks	33 829 713	38 116 133	4 286 420
Maamaks	1 250 000	1 250 000	0
Reklaamimaks	6 000	6 000	0
Teede ja tänavate sulgemise maks	500	500	0
Tulud kaupade ja teenuste müügist	**3 793 312**	**4 286 943**	**493 631**
Riigilõivud	68 000	68 000	0
Tulud haridusalasest tegevusest	1 275 147	1 476 034	200 887
Tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest	123 200	113 200	-10 000
Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest	271 600	258 344	-13 256
Tulud sotsiaalabialasest tegevusest	1 676 660	1 990 660	314 000
Tulud elamu- ja kommunaalmajandusest	81 612	73 612	-8 000
Tulud üldvalitsemisest	9 500	9 500	0
Tulud transpordialasest tegevusest	30 000	30 000	0
Üür ja rent	108 300	118 300	10 000
Õiguste müük	115 793	115 793	0
Muude toodete ja teenuste müük	33 500	33 500	0
Saadud toetused tegevuskuludeks	**18 877 040**	**20 116 775**	**1 239 735**
Tasandusfond	1 900 000	2 486 000	586 000
Toetusfond	13 866 136	14 308 489	442 353
Tegevuskuludeks saadud sihtfinantseerimine	3 110 904	3 322 286	211 382
Muud tegevustulud	**200 000**	**200 000**	**0**
Kaevandamise õiguse tasu	150 000	150 000	0
Laekumised vee erikasutusest	50 000	50 000	0
INVESTEERIMISTEGEVUSE TULUD KOKKU	**5 500 500**	**1 861 000**	**-3 639 500**
Põhivara müük	200 000	300 000	100 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine	5 300 000	1 376 000	-3 924 000
Finantstulud	500	185 000	184 500
FINANTSEERIMISTEGEVUSE TULUD KOKKU	**8 600 000**	**8 490 000**	**-110 000**
Kohustuste võtmine	8 600 000	8 490 000	-110 000
LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS	**-787 166**	**-1 522 814**	**0**
Eelarve tulude maht kokku	**72 844 231**	**75 850 165**	**3 005 934**

2024. aasta eelarve põhitegevuse tulude maht on 63 976 351 eurot, millest maksutulud moodustavad 39 372 633 eurot, tulud kaupade ja teenuste müügist 4 286 943 eurot, toetused tegevuskuludeks 20 116 775 eurot ja muud tulud 200 000 eurot (joonis 2).

2023. aasta eelarve põhitegevuse tulude võrreldav maht on 57 956 565 eurot, millest maksutulud moodustasid 35 086 213 eurot, tulud kaupade ja teenuste müügist 3 793 312 eurot, saadud tegevuskulude sihtfinantseerimine ja tegevustoetused 18 877 040 eurot ja muud tulud 200 000 eurot. 2024. aasta eelarve põhitegevuse tulud on võrreldes 2023. aasta eelarve tuludega suurenenud 10,4%, maksutulud on suurenenud 12,2%, tulud kaupade ja teenuste müügist on suurenenud 13% ja toetused tegevuskuludeks on suurenenud 6,6%.

Joonis 2. Saaremaa Vallavalitsuse 2024. aasta põhitegevuse tulude jaotus

Maksutulud

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
Maksutulud	**35 086 213**	**39 372 633**	**4 286 420**
Füüsilise isiku tulumaks	33 829 713	38 116 133	4 286 420
Maamaks	1 250 000	1 250 000	0
Reklaamimaks	6 000	6 000	0
Teede ja tänavate sulgemise maks	500	500	0

Maksud jagunevad vastavalt maksukorralduse seadusele riiklikeks ja kohalikeks maksudeks. Riiklikest maksudest laekuvad kohalike omavalitsuste eelarvesse füüsilise isiku tulumaks ja maamaks.

Kohalikud maksud sätestatakse kohalike maksude seadusega, mille alusel on valla- või linnavolikogul õigus kehtestada kohalikke makse.

Maksutulud on suurim tululiik, moodustades üle poole põhitegevuse tuludest. Enamus maksutuludest laekub füüsilise isiku tulumaksust. Võrreldes 2023. aasta eelarvega suurenevad maksutulud 12,2% ehk 4 286 420 euro võrra füüsilise isiku tulumaksu prognoositava laekumise suurenemise tõttu.

Füüsilise isiku tulumaksu laekumiseks kavandatakse 38 116 133 eurot, mis on 12,67% enam kui 2023. aasta kinnitatud esialgses eelarves. Prognoosi aluseks on Saaremaa valla maksumaksjate, keskmise palga ja 2023. aasta tegeliku füüsilise isiku tulumaksu laekumise andmed. Saaremaa valla eelarvesse laekuv füüsilise isiku tulumaks on seotud rahvastikuregistri järgselt Saaremaa valda registreeritud inimeste arvu, nende tööhõive taseme ning keskmise töötasuga, moodustades maksutuludest suurima osa.

Alates 2020. aastast on füüsilise isiku tulumaksu eraldise määr kohalikule omavalitsusele 11,96%. Tulumaksuseaduse muutmisest tulenevalt väheneb tulumaksu eraldis 2024. aastal füüsilise isiku maksustatavast tulust 0,07 protsendipunkti ning lisandub tulumaks määraga 2,5% füüsilise isiku pensionilt, millest 1,88% eraldatakse hooldereformi kulude katteks ning 0,62% jääb kohaliku omavalitsuse tuluks.

Vastavalt riigieelarve seadusele on kohalikele omavalitsustele eraldatud füüsilise isiku tulumaksu laekumine maksumaksjate brutopalgast järgmine:

AASTA	Tulumaksu eraldise määr	Täpsustus
2013	**11,57%**	sh. 0,17% on kodualuse maamaksu vabastamisest tuleneva maamaksu laekumise vähenemise hüvitamiseks
2014	**11,60%**	sh. 0,20% on kodualuse maamaksu vabastamisest tuleneva maamaksu laekumise vähenemise hüvitamiseks
2018	**11,86%**	suurenes kohalikule omavalitsusele laekuv tulumaksueraldise määr 0,26 protsendipunkti võrra
2019	**11,93%**	suurenes kohalikule omavalitsusele laekuv tulumaksueraldise määr 0,07 protsendipunkti võrra
2020	**11,96%**	suurenes kohalikule omavalitsusele laekuv tulumaksueraldise määr 0,03 protsendipunkti võrra
2024	**11,89%**	vähenes kohalikule omavalitsusele laekuv tulumaksueraldise määr 0,07 protsendipunkti võrra
2024	**2,5%**	pensionitelt laekub 1,88% hooldereformi kulude katteks ja 0,62% tuluks.

Maamaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja maamaksuseaduse alusel ning mis laekub täies ulatuses kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse. Maamaks laekub kaks korda aastas: 31. märtsiks ja 1. oktoobriks. Maamaksuseaduse alusel maksu ei määrata ning maksukohustust ei teki, kui maksusumma jääb alla 5 euro.

Maa-ameti poolt viidi 2022. aastal läbi uus maa hindamine. Maa hindamise tulemusena kasvas maa väärtus teatud juhtudel hüppeliselt, teisalt oli ka juhtumeid, kus maa väärtus jäi samaks või isegi langes (näiteks olukorras, kus vahepealne seadusandluse muudatus ei anna kinnistule ehitusõigust). Järgmine korraline maa hindamine toimub 2026. aastal ja seejärel hakkab toimuma igal neljandal aastal. 2022. aasta hindamise tulemused hakkavad kehtima 2024. aastast. Selleks, et piirata maamaksu võimalikku hüppelist kasvu, kehtestas riik kaitsemehhanismi ehk maamaksu tõusu piirmäära, mille kohaselt saab iga-aastane maamaks suureneda kuni 10% võrreldes eelmise maksustamisaastaga. Teisalt tuleb arvestada, et teatud juhtudel jäi maa väärtus samaks või langes, seetõttu on prognoositud maamaksu laekumine 2023. aasta tasemel ehk 1 250 000 eurot. Saaremaa Vallavolikogu 21. juuni 2023 määruse nr 14 „Maamaksumäärade kehtestamine 2024. aastaks“ alusel on maamaksumäär 0,5%-1,0% maa maksustamishinnast aastas.

Kohalikeks maksudeks on Kuressaare linnas kehtiv teede ja tänavate sulgemise maks ja kogu valla haldusterritooriumil kehtiv reklaamimaks. Lisaks võimaldab kohalike maksude seadus veel kehtestada parkimistasu, mootorsõidukimaksu, loomapidamismaksu ja lõbustusmaksu, mida Saaremaa vallas kehtestatud ei ole. Kohalikud maksud moodustavad valla põhitegevuse tuludest 0,02%. Maksude kehtestamist ja laekumist reguleerivad maksukorralduse seadus ja vallavolikogu määrused.

Reklaamimaks kehtestati kohalike maksude seaduse alusel Saaremaa Vallavolikogu 29. aprilli 2021. aasta määrusega nr 9 „Välireklaami paigaldamise eeskiri ja reklaamimaksu kehtestamise kord“. 2024. aastaks kavandatakse reklaamimaksu laekumiseks 6 000 eurot.

Teede ja tänavate sulgemise maks kehtestati kohalike maksude seaduse alusel Kuressaare Linnavolikogu 28. aprilli 2016. a määrusega nr 13 „Teede ja tänavate sulgemise maks“. Teede ja tänavate sulgemise maksu maksavad füüsilised ja juriidilised isikud demonstratsioonide, rongkäikude ja muude ürituste korraldamise, samuti ehitus- või remonditööde puhul, kui sellega kaasneb avalikult kasutatava tee, tänava, väljaku, pargi, puhkeala või selle osa sulgemine. 2024. aastaks kavandatakse teede ja tänavate sulgemise maksu laekumiseks 500 eurot.

Tulu kaupade ja teenuste müügist

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
Tulud kaupade ja teenuste müügist	**3 793 312**	**4 286 943**	**493 631**
Riigilõivud	68 000	68 000	0
Tulud haridusalasest tegevusest	1 275 147	1 476 034	200 887
Tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest	123 200	113 200	-10 000
Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest	271 600	258 344	-13 256
Tulud sotsiaalabialasest tegevusest	1 676 660	1 990 660	314 000
Tulud elamu- ja kommunaalmajandusest	81 612	73 612	-8 000
Tulud üldvalitsemisest	9 500	9 500	0
Tulud transpordialasest tegevusest	30 000	30 000	0
Üür ja rent	108 300	118 300	10 000
Õiguste müük	115 793	115 793	0
Muude toodete ja teenuste müük	33 500	33 500	0

Riigilõivud laekuvad kohaliku omavalitsuse eelarvesse vastavalt riigilõivuseadusele järgmiselt:

- ehitusseaduse alusel tehtavad toimingud;
- ühistranspordiseaduse alusel tehtavad toimingud;
- vallasekretäri tõestamistoimingud;
- notariaadiseaduse alusel tehtavad toimingud.

2015. aasta 1. juulist rakendus ehitusseadustik, mille tulemusena muutusid ehitamist reguleerivad põhimõtted. Mitmete väikesemahuliste ehitiste puhul asendab ehitusluba ehitusteatis, mis on riigilõivuvaba. Samas ehitusloa riigilõiv tõusis oluliselt. Seadusandja selgituste (arvutuste) kohaselt jääb kohalikele omavalitsustele laekuv riigilõiv varasema aasta tasemele. 2024. aastaks kavandatakse riigilõivu laekumiseks sarnaselt 2023. aastaga 68 000 eurot.

Tulud haridusalasest tegevusest on lastevanemate tasu lasteaedades toidukulude ja õppekulude katteks, laekumised teistelt omavalitsustelt ning haridusasutuste omatulud.

Lastevanemate poolt kaetav õppetasu lasteaias arvutatakse laste arvu ja kehtestatud kohatasu järgi. Saaremaa Vallavolikogu 27. aprilli 2023. aasta otsusega ühtlustati lapsevanemate poolt maapiirkondades makstavate lasteaiakoha tasude suurused. Vastavalt otsusele on lastevanemate poolt makstav kohatasu Kuressaare linnas asuvates lasteaedades 53 eurot kuus ning maapiirkonna lasteaedades 18 eurot kuus. Kohatasude suurusest, planeeritavatest uutest lastaia kohtades ja

laste arvu muutusest tulenevalt on 2024. aasta prognoositav lastevanemate poolt makstav kohatasu 469 450 eurot, mis on võrreldes 2023. aastaga 32 080 euro võrra suurem.

Jätkuvalt kompenseeritakse valla poolt lasteaialapse toidupäeva maksumusest 0,80 eurot päevas. Samuti eraldatakse toidupäeva maksumuse toetust 0,80 eurot päevas lapse kohta neljale Saaremaa valla territooriumil tegutsevale eralasteaiale/hoiule.

Joosep Aaviku nimelise Kuressaare Muusikakooli, Kuressaare Kunstikooli, Orissaare Muusikakooli ja Kärla Muusikakooli kuu õppetasu on planeeritud suurendada 3-10 eurot alates 1. jaanuarist 2024. aastal, mis toob kaasa täiendava tulu 19 739 eurot.

Tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest on eelarves kavandatud hallatavate asutuste omatulu. Saare Maakonna Keskraamatukogu ja haruraamatukogude omatulu moodustavad laekumised tehnika rendist, paljundusteenuselt ja laenutamise viivistest. Kuressaare Kultuurivara ja Saaremaa Kultuuri omatulu moodustavad ürituste piletite müügitulu, tehnika ja ruumide rent ning teiste etendusasutuste piletite müügi vahendustasu. Omatulude vähenemine summas 10 000 eurot on seotud raamatukogudes asunud postipunktide osalise sulgemisega.

Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest on eelarves kavandatud vastavalt hallatavate noorsootöö- ja spordiasutuste kinnitatud hinnakirjadele. Tulude kasv 11 547 eurot tuleneb Saaremaa Spordikooli kuu õppetasu tõusust sarnaselt kunsti- ja muusikakoolidega alates 1. jaanuarist 2024. aastal. Eelarvest on välja võetud valla hallatavate haridus- ja spordiasutuste omavaheline arvlemine summas 24 803 eurot, mis on seotud otseselt õppekava täitmisega.

Tulu sotsiaalabialasest tegevusest koosneb Kihelkonna (sh Mustjala Päevakeskus-Pansionaadi) ja Pärsama hooldekodude kohatasudest ja teenustest, Kuressaare Hoolekande ja Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse sotsiaalteenuste osakonna teenustest. 1. juulist 2023. aastal tõusid Pärsama Hooldekodu kohatasu 240 euro võrra (uus kuutasu 1 110 eurot) ja Kihelkonna Hooldekodu kohatasu 200 euro võrra (uus kuutasu 1 050 eurot). Sotsiaalhoolekande seadusega muudeti alates 1. juulist 2023. aastal väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse rahastamise regulatsiooni. Kohalik omavalitsus katab teenust saama õigustatud isiku teenuskoha maksumusest hooldustöötajate kulud ja teenuse saaja tasub majutuse- ja toitlustuskulud ning muud teenusega seotud kulud. Saaremaa Vallavalitsuse 13. juuni 2023. aasta määruse nr 10 „Väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse hoolduskulude piirmäär“ alusel on Saaremaa vallas kehtestatud piirmäär 400 eurot.

Tuludena elamu- ja kommunaalmajandusest kavandatakse eluruumide rendist saadavad üüritulud ja muud kommunaalteenuste tulud. Tulude vähenemine võrreldes 2023. aasta eelarvega summas 8 000 eurot tuleneb hallatava asutuse Saaremaa Halduse omatulu vähenemisest.

Tuludena transpordialasest tegevusest on eelarvesse kavandatud piletimüügi tulud Vilsandi ja Abruka laevaliinidelt 2023. aastaga samas mahus.

Üüri- ja rendituludena on kavandatud tulud valla omandis olevatelt eluruumidelt, mitteeluruumidelt ning maa rendile andmisest.

Õiguste müügina on eelarvesse planeeritud tulud valla kinnistuste hoonestusõiguste lepingutest.

Muude toodete ja teenuste müük on Saaremaa Halduse tulud teenuste osutamisest.

Saadud toetused tegevuskuludeks

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
Saadud toetused tegevuskuludeks	**18 877 040**	**20 116 775**	**1 239 735**
Tasandusfond	1 900 000	2 486 000	586 000
Toetusfond	13 866 136	14 308 489	442 353
Tegevuskuludeks saadud sihtfinantseerimine	3 110 904	3 322 286	211 382

Eelarve koostamisel on arvestatud põhitegevuse tuludes riigieelarvest eraldatava tasandus- ja toetusfondiga summas 16 794 489 eurot.

Tasandusfond on 2024. aastal eelarves kavandatud summas 2 486 000 eurot, mis on eelneva aastaga võrreldes 586 000 euro võrra suurem. Summat korrigeeritakse lisaeelarvega, kui Vabariigi Valitsuse korraldus tasandus- ja toetusfondi 2024. aasta jaotuse kohta on vastu võetud. Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada omavalitsuste võimalusi avalike teenuste osutamisel. Jaotamisel võetakse aluseks kohaliku omavalitsuse üksusele laekuv tulumaks, maamaks, kohaliku omavalitsuse üksuse elanike arv ja muud kohaliku omavalitsuse üksuse erisused. 2024. aastal lisandub tasandusfondi valemisse hooldusreformi komponent, asendus- ja järelhoolduse komponent ning pensionitelt ühekordselt 2024. aasta jaanuarikuu eest kohalikule omavalitsusele mittelaekuv tulumaksu osa.

Toetusfond on eelarvesse planeeritud summas 14 308 489 eurot. Toetusfond on kohaliku omavalitsuse üksustele seaduses määratud sihtotstarbel ja tingimustel kasutamiseks või riigieelarves määratud sihtotstarbel antav toetus, mida jaotatakse ainult arvnäitajate alusel. Toetusfondi hulka kuuluvad üldhariduskoolide toetus, koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus, raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetus, huvihariduse toetus, teede korrashoiu toetus, rahvastikutoimingute kulude hüvitamise toetus, toimetulekutoetus ning sotsiaalteenuste korralduse ja arenduse toetus. 2024. aastast alates ei arvestata enam toetusfondi osana matusetoetust, pikaajalise hoolduse korralduse toetust ning asendus- ja järelhooldusteenuse toetust. Asendus- ja järelhoolduse ning matusetoetuse vahendid laekuvad 2024. aastal vallale läbi tulumaksu ja tasandusfondi laekumise suurenemise.

Tegevuskuludeks saadud sihtfinantseerimisena on eelarvesse kavandatud teadaolevad 2024. aasta erinevad tegevustoetused:

- Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti koolipiima ja -puuvilja toetus 55 791 eurot;
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi väikesaarte transpordi toetus 300 000 eurot;
- Kultuuriministeeriumi toetus Saare Maakonna Keskraamatukogule summas 154 044 eurot;
- Spordikoolituse- ja Teabe SA treenerite palgafondi toetus 45 000 eurot;
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ühistranspordi toetus 2 071 000 eurot;
- Rahandusministeeriumi maakondliku arendustegevuse toetus 123 335 eurot;
- Euroopa Komisjoni toetus projektile “Europe Direct” summas 34 200 eurot;
- Rahandusministeeriumi toetus kohaliku omaalgatuse projekti tegevuskuludeks 11 369 eurot;
- Rahandusministeeriumi toetus maakonna arengustrateegia elluviimiseks summas 466 449 eurot;
- toetus projektile „GoCore“ summas 40 100 eurot;
- toetus projektile „Baltic Sea2Land“ summas 20 998 eurot.

Muud tegevustulud

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
Muud tegevustulud	**200 000**	**200 000**	**0**
Kaevandamise õiguse tasu	150 000	150 000	0
Laekumised vee erikasutusest	50 000	50 000	0

Kaevandamise õiguse tasu aluseks on maapõueseadus, mida arvestab Keskkonnaamet. Osa tasust antakse edasi kohaliku omavalitsuse üksusele (kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasu) ja SA-le Keskkonnainvesteeringute Keskus (vastavalt keskkonnakasutusest laekuva raha kasutamise seadusele). 2024. aastaks on kaevandamisõiguse tasudeks planeeritud 150 000 eurot.

Laekumised vee erikasutusest on vee kasutamine veekogu või põhjaveekihi seisundit mõjutavate ainete, ehitiste või tehnovahenditega. Vee erikasutusõiguse tasust kantakse 50% riigieelarvesse ja 50% vee erikasutuse asukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Vee erikasutusõiguse tasu kogub Keskkonnaamet, mille jaotab kohalike omavalitsuste eelarvete ja riigieelarve vahel. 2024. aastaks kavandatakse vee erikasutustasu laekumiseks 50 000 eurot.

PÕHITEGEVUSE KULUD

Saaremaa valla 2024. aasta põhitegevuse kulud

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	**54 352 186**	**59 445 615**	**5 093 429**
sh antavad toetused	4 483 028	6 925 911	2 432 883
sh muud tegevuskulud	49 869 158	52 519 704	2 650 546
01 Üldised valitsussektori teenused	**6 313 618**	**6 563 062**	**249 444**
Volikogu	276 670	274 870	-1 800
Vallavalitsus	5 736 559	5 986 942	250 383
Kohaliku omavalitsuse üksuse reservfond	260 000	260 000	0
Muud üldised valitsussektori teenused	40 389	41 250	861
03 Avalik kord ja julgeolek	**50 500**	**57 700**	**7 200**
Politsei	1 000	3 400	2 400
Päästeteenused	21 500	14 500	-7 000
Muu avalik kord ja julgeolek	28 000	39 800	11 800
04 Majandus	**3 487 790**	**4 228 926**	**741 136**
Põllumajandus	4 500	4 500	0
Mineraalse toorme kaevandamine	14 000	14 000	0
Maanteetransport	246 034	418 971	172 937
Ühistranspordi korraldus	1 986 447	2 029 262	42 815
Veetransport	430 085	433 761	3 676
Kaubandus ja laondus	21 684	21 684	0
Turism	84 689	77 079	-7 610
Üldmajanduslikud arendusprojektid	361 540	856 221	494 681
Muu majandus	338 811	373 448	34 637
05 Keskkonnakaitse	**2 547 602**	**2 602 726**	**55 124**
Jäätmekäitlus	121 200	118 200	-3 000
Avalike alade puhastus	2 402 402	2 460 526	58 124
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	24 000	24 000	0
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	**446 000**	**371 500**	**-74 500**
Elamumajanduse arendamine	40 000	40 000	0
Kommunaalmajanduse arendamine	4 000	4 000	0
Tänavavalgustus	328 000	253 000	-75 000
Muu kommunaalmajanduse tegevus	74 000	74 500	500

07 Tervishoid	**25 000**	**40 000**	**15 000**
Muu tervishoid	25 000	40 000	15 000
08 Vabaaeg, kultuur, religioon	**5 318 201**	**5 678 965**	**360 764**
Sporditegevus	1 383 631	1 508 081	124 450
Noorsootöö ja noortekeskused	606 004	638 111	32 107
Vaba aja tegevused	263 882	266 280	2 398
Raamatukogud	1 133 695	1 154 550	20 855
Rahvakultuur	1 607 593	1 664 663	57 070
Teatrid	181 896	244 203	62 307
Muu vaba aeg, kultuur ja religioon	141 500	203 077	61 577
09 Haridus	**30 958 239**	**32 839 618**	**1 881 379**
Alusharidus	8 660 828	9 208 113	547 285
Põhi- ja üldkeskharidus	16 396 949	16 932 017	535 068
Üldkeskhariduse õpetajate tööjõukulud	454 660	454 660	0
Noorte huviharidus ja huvitegevus	1 209 673	1 209 516	-157
Koolitransport	508 083	454 031	-54 052
Koolitoit	1 548 826	1 730 354	181 528
Öömaja	85 002	84 243	-759
Muud hariduse abiteenused	1 335 886	1 331 287	-4 599
Muu haridus	758 332	1 435 397	677 065
10 Sotsiaalne kaitse	**5 205 236**	**7 063 118**	**1 857 882**
Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	742 302	679 900	-62 402
Eakate sotsiaalhoolekandeasutused	2 876 613	4 415 223	1 538 610
Muu eakate sotsiaalne kaitse	31 000	29 000	-2 000
Asendus- ja järelhooldus	666 062	711 490	45 428
Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	650 888	681 833	30 945
Töötute sotsiaalne kaitse	5 000	5 000	0
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele	5 000	5 000	0
Riiklik toimetulekutoetus	216 371	524 672	308 301
Muu sotsiaalne kaitse	12 000	11 000	-1 000

Põhitegevuse kulude olulisemad muutused

Valla 2024. aasta eelarve eelnõus on toodud võrdlusandmed Saaremaa Vallavolikogu 22. detsembri 2022. a määrusega nr 36 kinnitatud Saaremaa valla 2023. aasta eelarvega. 2024. aasta eelarve kulud kajastavad 2023. aasta jooksul toimunud muudatusi ning tehtud muudatused avalduvad eelarvete võrdlusandmetes.

Eelarves on kavandatud tööjõukulude kasv seoses alampalgamäära prognoositava tõusuga 725 eurolt 829 euroni kuus. Tulenevalt üldhariduskoolide õpetajate brutopalga eeldatava 1,7%-lise tõusuga on arvestatud sellega seotult lasteaia õpetajate palgakasvuga. Teistes valdkondades on kavandatud palgafondi tõus keskmiselt 5% alates 1. aprillist 2024. aastal.

Eelarve eelnõus on majandamiskulud kavandatud eelkõige seadusjärgsete avalike teenuste osutamiseks. Kuludes ei ole arvestatud käibemaksu kasvuga ning inflatsioonist tulenevate teenuste ja toodete hindade kasvuga.

Üldised valitsussektori teenused

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
01 Üldised valitsussektori teenused	**6 313 618**	**6 563 062**	**249 444**
Volikogu	276 670	274 870	-1 800
sh tööjõukulud	*246 620*	*246 620*	*0*
sh majandamiskulud	*30 050*	*28 250*	*-1 800*
Vallavalitsus	5 736 559	5 986 942	250 383
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*14 500*	*14 025*	*-475*
sh tööjõukulud	*4 706 059*	*4 929 417*	*223 358*
sh majandamiskulud	*1 014 500*	*1 040 500*	*26 000*
sh muud kulud	*1 500*	*3 000*	*1 500*
Kohaliku omavalitsuse üksuse reservfond	260 000	260 000	0
sh muud kulud	*260 000*	*260 000*	*0*
Muud üldised valitsussektori teenused	40 389	41 250	861
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*40 389*	*41 250*	*861*

Volikogu tööjõukulud on 2024. aastal planeeritud 2023. aastaga samale tasemele. 2021. aastal valitud volikogu võttis vastu otsuse, millega määrati kindlaks volikogu esimehe töötasu, volikogu aseesimehe hüvitis, volikogu liikmete erinevad tasud, samuti kogukonna- ja osavallakogude (edaspidi kogud) liikmete tasud järgnevalt:

Tasu suurus (eurodes)[1]	
volikogu esimees	4 000
volikogu aseesimees	600
komisjoni esimees	250
fraktsiooni esimees	250
volikogu liige	120
komisjoni liige	25
revisjonikomisjoni liige	35
kogu esimees	120
kogu liige	25

[1] Volikogu esimehe, aseesimehe, komisjoni ja fraktsiooni esimehe, volikogu liikme ja kogu esimehe tasu on kuutasu. Volikogu komisjoni ja kogu liikmele makstakse tasu koosolekul osalemise eest

Volikogu majandamiskulud vähenevad seoses hoone ülalpidamiskulude korrigeerimisega.

Vallavalitsuse kui ametiasutuse koosseisus on 1. novembri 2023 seisuga 167,5 tähtajatut, millest 14 kohta kuulub teenuskeskuste koosseisu ja 5,5 tähtajalist teenistuskohta. Saaremaa Vallavolikogu 2023. aastal vallavalitsuse struktuuri ja teenistuskohtade koosseisu ei muutnud. Valitsuse otsusega tehti koosseisu juurde 1 tähtajatu (ringmajanduse peaspetsialist) ja 5,5 tähtajalist projektipõhise rahastusega teenistuskohta. Samal ajal lõppes 5 tähtajalisel kohal olnud teenistuja teenistusaeg.

Vallavalitsuse kui ametiasutuse tööjõukuludes on võrreldes 2023. aastaga kavandatud 5% tõus. Viimati tõsteti vallavalitsuse teenistujate palgafondi 2023. aastal samuti 5% ulatuses. Vallavalitsuse liikmete töötasu ei suurene.

Majandamiskulusid on võrreldes 2023. aasta eelarvega suurendatud 26 000 euro võrra. Selle summa võrra suurevad IT-kulud, mis on vajalik infotehnoloogia taristu töös hoidmiseks. Kulude suurenemise on tinginud eestkätt tarkvaralitsentside tasude kasv, samuti andmesidekulud. Teised kuluartiklid nagu administreerimis-, lähetus-, koolitus-, sõidukite-, inventari, meditsiini- ja hügieenikulud on planeeritud eelmise aasta tasemel. Seoses käibemaksu määra tõusuga 2024. aastal tuleb kate kulude kasvule leida vastava kuluartikli seest. Vallavalitsuse muude kulude all on eelarves kavandatud kulud riigilõivude tasumiseks, mida on vastavalt tegelikule kulule 2023. aastal suurendatud kaks korda.

Muude üldiste valitsemiskulude all on eelarves kulud erinevate organisatsioonide liikmemaksudeks. Neist suurimad on Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmemaks (30 226 eurot), mis suurenes 784 euro võrra ja Saarte Koostöökogu liikmemaks (9 507 eurot). Lisaks eelnimetatutele valla eelarves liikmemaks Eesti Saarte Kogule, Euroopa Väikesaarte Föderatsioonile (ESIN) ja MTÜ-le Saarte Geopark.

Avalik kord ja julgeolek

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
03 Avalik kord ja julgeolek	**50 500**	**57 700**	**7 200**
Politsei	1 000	3 400	2 400
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*1 000*	*1 000*	*0*
sh majandamiskulud	*0*	*2 400*	*2 400*
Päästeteenused	21 500	14 500	-7 000
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*14 000*	*10 000*	*-4 000*
sh majandamiskulud	*7 500*	*4 500*	*-3 000*
Muu avalik kord ja julgeolek	28 000	39 800	11 800
sh majandamiskulud	*28 000*	*39 800*	*11 800*

Politsei tegevusala eelarves on ette nähtud vahendid abipolitseinike toetuseks summas 1 000 eurot. Võrreldes 2023. aasta eelarvega on lisatud vahendid projekti „Meri ja mina ka!“ kuludeks summas 2 400 eurot.

Päästeteenuste kuludena kajastatakse 2024. aastal Kihelkonna (Vilsandi), Leisi ja Kaarma (Abruka) piirkonna vabatahtlike päästjate komandode majandamiskulud summas 4 500 eurot, mida on vähendatud seoses hoone ülalpidamiskulude korrigeerimisega. Samuti kajastatakse tegevusalal antav toetus 10 000 eurot, mis võrreldes 2023. aastaga on vähenenud 1 600 eurot ning 2 400 eurot kajastatakse 2024. aasta eelarves projekti „Meri ja mina ka!“ kuludena.

Muu avaliku korra ja julgeoleku eelarvesse on planeeritud kulutused ulukite ohjamiseks summas 3 000 eurot, kriisireguleerimiseks 7 000 eurot ning linnaruumi ja ürituste valveteenusteks 23 000 eurot. Lisandunud on kulud 2023. aastal soetatud generaatorite valmisoleku tagamiseks summas 6 800 eurot.

Majandus

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
04 Majandus	**3 487 790**	**4 228 926**	**741 136**
Põllumajandus	4 500	4 500	0
sh majandamiskulud	*4 500*	*4 500*	*0*
Mineraalse toorme kaevandamine	14 000	14 000	0
sh majandamiskulud	*14 000*	*14 000*	*0*
Maanteetransport	246 034	418 971	172 937
sh majandamiskulud	*246 034*	*418 971*	*172 937*
Ühistranspordi korraldus	1 986 447	2 029 262	42 815
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*1 935 306*	*1 978 121*	*42 815*
sh majandamiskulud	*51 141*	*51 141*	*0*
Veetransport	430 085	433 761	3 676
sh tööjõukulud	*80 504*	*91 945*	*11 441*
sh majandamiskulud	*349 081*	*341 116*	*-7 965*
sh muud kulud	*500*	*700*	*200*
Kaubandus ja laondus	21 684	21 684	0
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*21 684*	*21 684*	*0*
Turism	84 689	77 079	-7 610
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*15 410*	*0*	*-15 410*
sh tööjõukulud	*10 342*	*0*	*-10 342*
sh majandamiskulud	*58 937*	*77 079*	*18 142*
Üldmajanduslikud arendusprojektid	361 540	856 221	494 681
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*119 700*	*471 099*	*351 399*
sh tööjõukulud	*55 254*	*128 173*	*72 919*
sh majandamiskulud	*186 586*	*256 949*	*70 363*
Muu majandus	338 811	373 448	34 637
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*21 200*	*65 190*	*43 990*
sh majandamiskulud	*315 611*	*306 258*	*-9 353*
sh muud kulud	*2 000*	*2 000*	*0*

Põllumajanduse eelarves kajastatakse maade mõõdistamise ja geodeetiliste töödega kaasnevad kulud, mis on 2024. aastal planeeritud 2023. aastaga samale tasemele.

Mineraalse toorme kaevandamise all kajastatakse vallale kuuluvates kruusakarjäärides tehtavate tööde kulusid, mis on planeeritud eelneva aastaga samas mahus.

Maanteetranspordi majandamiskulude all kajastuvad teede ja tänavate remondi ja korrashoiu kulud, mis jäävad maksumuselt alla põhivara arvele võtmise piirmäära. 2023. aastal tõsteti investeeringu maksumuse piirmäära, mistõttu paljud tellitud tööd klassifitseeruvad põhitegevuse kuluks. Sellega kaasnevalt on 2024. aastaks vahendeid kavandatud 172 937 eurot enam ehk 418 971 eurot, tõus kaetakse ümberpaigutusena investeeringutest. Vahendid summas 368 971 eurot jagatakse piirkondade vahel vastavalt tänavate ja teede pikkusele, kusjuures tänavate pikkused arvestatakse teedega võrreldes viiekordselt. Reserv 50 000 eurot jäetakse piirkondade vahel jagamata. Jaotus on kajastatud alltoodud tabelis.

	Tee *(m)*	**Tänav** *(m)*	**Kaalutud pikkus** *(m)*	**Osakaal,** *%*	**Teede investeering,** *eurodes*
Kaarma	136 594	15 346	213 324	11,87	43 797
Kihelkonna	112 499	4 631	135 654	7,55	27 851
Kärla	68 327	9 195	114 302	6,36	23 467
Kuressaare	1 808	75 704	380 328	21,16	78 084
Laimjala	72 842	0	72 842	4,05	14 955
Leisi	190 793	9 253	237 058	13,19	48 670
Lümanda	67 080	0	67 080	3,73	13 772
Mustjala	77 922	0	77 922	4,34	15 998
Orissaare	46 020	9 462	93 330	5,19	19 161
Pihtla	74 869	0	74 869	4,17	15 371
Pöide	73 905	0	73 905	4,11	15 173
Salme	81 459	2 995	96 434	5,37	19 799
Torgu	42 807	0	42 807	2,38	8 789
Valjala	85 384	6 385	117 309	6,53	24 084
KOKKU	**1 132 309**	**132 971**	**1 797 164**	**100**	**368 971**

Ühistranspordi korralduse kuludesse on kavandatud 2024. aasta eelarves 2 029 262 eurot vastavalt 2023. aasta riigieelarvelise toetusele ja kavandatavatele kuludele.

Veetranspordi eelarves on kulusid planeeritud vastavalt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi toetuse mahule, summa täpsustatakse lisaeelarvega. Kuludes on arvestatud sadamate hoolduse ja süvendamise eelarveliste vahenditega summas 25 000 eurot ning hõljuki ülalpidamiskuludega summas 18 000 eurot. Ülejäänud eelarve vahendid on arvestatud Vilsandi ja Abruka laevaliini tegevuskuludeks.

Kaubandus ja laonduse tegevusala eelarvelised vahendid on jäetud samaks võrreldes 2023. aasta eelarvega, antavad toetused on ette nähtud maapiirkondade autokaupluste toetuseks.

Turismi eelarves on võrreldes 2023. aastaga vähenenud Ettevõtluse Arendamise SA sihtkohtade arenduse koostööprojekti vahendid summas 24 610 eurot seoses projekti lõppemisega 2023. aasta oktoobris ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA sihtkohtade juhtimise koostööprojekti vahendid summas 38 000 eurot seoses projekti lõppemisega 2023. aasta detsembris. Mõlema projekti eesmärgiks on Saare ja Hiiu maakondade turismisektori rahvusvahelise konkurentsivõime kasvatamine eristumise ja külastaja vajadustele vastavate turismitoodete ja -teenuste väljaarendamise kaudu (ökoturism, turvalisus, klienditeekonna ning piirkonnaspetsiifiliste toodete arendus). Lisaks saarteülese arendus- ja juhtimiskontseptsiooni koostamine. Põhitegevuse kulude eelarve suureneb 30 000 euro võrra visitsaaremaa.ee veebiarenduse ja turundamise projekti vahendite arvelt. Turismi valdkonna majandamiskulusid on suurendatud 25 000 euro võrra eesmärgiga osaleda enamatel kontaktüritustel ja messidel, viia läbi turunduskampaaniaid ning pressireise, täiendada ja ajakohastada olemasolevat fotopanka ning suurendada sotsiaalmeedia jälgijaskonda ja postituste levikut.

Üldmajanduslike arendusprojektide eelarvelistes vahendites on alates 2022. aastast kajastatud üldplaneeringu kulutused. 2024. aastaks on antud kulusid vähendatud 5 000 euro võrra vastavalt planeeritud tööde mahu vähenemisele. Saaremaa valla üldplaneeringu koostamine ja sellega kaasnev keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati Saaremaa Vallavolikogu 27. septembri 2018. a otsusega nr 96.

Üldplaneeringu koostamiseks on vajalik teostada järgmised uuringud, mis on teostatud või koostamisel:

- keskkonnamõju strateegiline hindamine;
- Saaremaa valla üleujutusalade uuring;
- Saaremaa valla mürakaardi ja müra vähendamise tegevuskava;
- Saaremaa valla miljööväärtuslike alade ja väärtuslike maastike alusuuring;
- alusuuring „Saaremaa külade ehitustingimused“.

Arendusprojektides kajastuvad summas 125 373 eurot 2023. aastal rahastuse saanud projektid „Baltic Sea2Land“ ning „GoCore“, mille sisutegevused kestavad kuni 2026. aastani.

Jätkub projekt „Europe Direct teabekeskus Saaremaal“. Eelarvesse on planeeritud tööjõu- ja majandamiskuludeks 34 200 eurot. Majandamiskuludesse on kavandatud tegevuste läbiviimine vastavalt tegevuskavale, reklaam, inventari soetus, koolitustel ja lähetustel osalemine ning vajadusel lisategevuste toetamine.

Eelarvesse on arvestatud vahendid kohalike omavalitsusüksuste ühiselt täidetavate ülesannete täitmiseks (sh maakondliku arendustegevuse elluviimiseks), mida finantseerib Rahandusministeerium. 2024. aasta eelarves arvestatakse toetusega summas 123 335 eurot ning seda korrigeeritakse pärast riigieelarve vastuvõtmist lisaeelarvega. Eraldatud toetus on ette nähtud ühise maakonna arendustegevuse, rahvatervise ja siseturvalisuse ning kultuurivaldkonna tegevuste elluviimiseks. Jätkatakse ka maakondlike ürituste ja tegevuste elluviimisega.

Antavate tegevustoetuste eelarves kajastatakse 2024. aastal maakonna arengustrateegia elluviimise toetuse arvelt tehtavaid kulutusi summas 380 199 eurot.

Projektitoetusi on eelarves kavandatud eelneva aastaga samas mahus ehk 80 000 eurot. Sellest 60 000 eurot on mittetulundustegevuse projektide oma- ja kaasfinantseerimise toetamiseks ning 20 000 eurot muudeks projektitoetusteks. Nimetatud toetuste eraldamisel lähtutakse Saaremaa Vallavolikogu 29. augusti 2019. a määrusest nr 30 „Mittetulundustegevuse toetamise kord“.

Eelarvesse ei ole enam kavandatud tegevustoetus SA-le Saare Arenduskeskus summas 32 900 eurot lõppenud PATEE-projekti (Piirkondlikud algatused tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks) omafinantseeringu katmiseks.

Muu majanduse eelarvesse on kavandatud remondifond 2023. aastaga samas mahus 175 000 eurot, vallavara kindlustuseks on ette nähtud vahendid summas 40 887 eurot. Tegevusalal kajastatakse valla omandis olevate tasuta kasutamiseks antud hoonete majandamiskulusid. Võrreldes 2023. aastaga on suurenenud antavad toetused tegevuskuludeks sh Saaremaa Merispordi Selts MTÜ tegevustoetus, OÜ Digisaar tegevustoetus ja Saarte Kalandus MTÜ liikmemaks. Majandamiskulud on vähenenud seoses hoonete ülalpidamiskulude korrigeerimisega.

Keskkonnakaitse

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
05 Keskkonnakaitse	**2 547 602**	**2 602 726**	**55 124**
Jäätmekäitlus	121 200	118 200	-3 000
sh majandamiskulud	*121 200*	*118 200*	*-3 000*
Avalike alade puhastus	2 402 402	2 460 526	58 124
sh tööjõukulud	*1 282 311*	*1 346 542*	*64 231*
sh majandamiskulud	*1 115 591*	*1 109 484*	*-6 107*
sh muud kulud	*4 500*	*4 500*	*0*
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	24 000	24 000	0
sh majandamiskulud	*24 000*	*24 000*	*0*

Jäätmekäitluse eelarvesse on planeeritud kulutused uurimis- ja arendustöödeks, Geodata programmi kuludeks, jäätmete liigiti kogumise platside valvekaamerate ülalpidamiseks, prügiveo kuludeks ja ohtlike jäätmete kampaania korraldamiseks. 2024. aastal planeeritakse positiivse projektirahastuse korral ellu viia eterniidi kogumisring, mille omaosalus on planeeritud jäätmekäitluse valdkondlikus alaeelarves summas 15 000 eurot.

Avalike alade puhastuse eelarves on arvestatud lume koristuskulude reserviga summas 250 000 eurot ning hallatava asutuste Saaremaa Haldus eelarveliste kuludega.

Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse eelarve sisaldab kulutusi Roomassaare karjamaa hoolduseks ja looduskaitsekulutusteks summas 5 000 eurot. Lisaks kajastub alaeelarves valla territooriumi haljastamiseks sarnaselt 2023. aastaga 19 000 eurot.

Elamu- ja kommunaalmajandus

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	**446 000**	**371 500**	**-74 500**
Elamumajanduse arendamine	40 000	40 000	0
sh majandamiskulud	*40 000*	*40 000*	*0*
Kommunaalmajanduse arendamine	4 000	4 000	0
sh majandamiskulud	*4 000*	*4 000*	*0*
Tänavavalgustus	328 000	253 000	-75 000
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*47 000*	*47 000*	*0*
sh majandamiskulud	*281 000*	*206 000*	*-75 000*
Muu elamu- ja kommunaalmajanduse tegevus	74 000	74 500	500
sh majandamiskulud	*74 000*	*74 500*	*500*

Elamumajanduse arendamise eelarves kajastatakse valla omandis olevate eluruumide korrashoiu kulusid eelneva aastaga samas summas ehk 40 000 eurot.

Kommunaalmajanduse arendamise eelarves kajastatakse valla rendiobjektide kulusid sarnaselt 2023. aastaga 4 000 eurot.

Tänavavalgustuse tegevusalal kajastatakse valla teede, tänavate ja muude avalike alade valgustuskulusid. Majandamiskulud on vähenenud seoses tänavavalgustuste ülalpidamiskulude korrigeerimisega.

Muu elamu- ja kommunaalmajanduse tegevuse eelarves kajastatakse hulkuvate loomade hoiukulud summas 60 500 eurot, mis võrreldes 2023. aasta eelarvega on suurenenud 5 500 eurot ja valla avaliku ruumi dekoreerimise kulud summas 14 000 eurot, mida on vähendatud varasema aastaga võrreldes 5 000 euro võrra.

Tervishoid

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
07 Tervishoid	**25 000**	**40 000**	**15 000**
Muu tervishoid	25 000	40 000	15 000
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*25 000*	*40 000*	*15 000*

Muu tervishoiu tegevusalale on kavandatud Saaremaa Vallavolikogu 21. oktoobri 2020. a määruse nr 34 „Saaremaa valla eri- ja perearstiteenuse toetuse maksmise kord“ alusel vahendid Saaremaal perearstina või Kuressaare Haiglas eriarstina tööd alustava arsti ühekordseks toetuseks summas 40 000 eurot, mida varasema aastaga võrreldes on suurendatud 15 000 eurot.

Vabaaeg, kultuur, religioon

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
08 Vabaaeg, kultuur, religioon	**5 318 201**	**5 678 965**	**360 764**
Sporditegevus	1 383 631	1 508 081	124 450
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*145 800*	*217 100*	*71 300*
sh tööjõukulud	*782 725*	*782 725*	*0*
sh majandamiskulud	*455 106*	*508 256*	*53 150*
Noorsootöö ja noortekeskused	606 004	638 111	32 107
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*175 605*	*200 855*	*25 250*
sh tööjõukulud	*320 547*	*320 547*	*0*
sh majandamiskulud	*109 852*	*116 709*	*6 857*
Vaba aja tegevused	263 882	266 280	2 398
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*116 805*	*140 805*	*24 000*
sh majandamiskulud	*147 077*	*125 475*	*-21 602*
Raamatukogud	1 133 695	1 154 550	20 855
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*0*	*10 000*	*10 000*
sh tööjõukulud	*725 641*	*735 185*	*9 544*
sh majandamiskulud	*408 054*	*409 365*	*1 311*
Rahvakultuur	1 607 593	1 664 663	57 070
sh tööjõukulud	*873 629*	*868 719*	*-4 910*
sh majandamiskulud	*733 964*	*795 944*	*61 980*
Teatrid	181 896	244 203	62 307
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*181 896*	*244 203*	*62 307*
Muu vaba aeg, kultuur ja religioon	141 500	203 077	61 577
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*5 000*	*5 000*	*0*
sh tööjõukulud	*0*	*133 468*	*133 468*
sh majandamiskulud	*136 500*	*64 609*	*-71 891*

Sporditegevuse valdkondlikke tegevustoetusi on eelarvesse planeeritud 217 100 eurot, mida on varasema aastaga võrreldes suurendatud 71 300 euro võrra. Sporditegevuse suurimad tegevustoetused on ette nähtud 2024. aastal Saaremaa Ralli korraldamiskuludeks summas 50 000 eurot ja MTÜ-le Orissaare Sport summas 51 500 eurot, mida on võrreldes 2023. aastaga suurendatud 30 000 euro võrra. Piirkondliku sporditöö korraldamiseks on planeeritud 33 600 eurot. Tegevusalal kajastuvad ka hallatavate asutuste sh Kuressaare multifunktsionaalse jalgpallihalli planeeritavad majandamiskulud.

Noorsootöö ja noortekeskuste valdkondlikus eelarves kajastatakse antavate toetuste all riikliku huvihariduse toetust summas 200 599 eurot. Noortevolikogu ürituste läbiviimiseks on arvestatud 1 000 eurot ning tegevusalal on planeeritud ka hallatava asutuse Saaremaa Noorsootöö Keskus tegevuskulud.

Vaba aja tegevuste eelarvesse on kavandatud antavaid toetuseid 140 805 euro ulatuses, mis on 24 000 euro võrra suurem kui eelnenud aastal. Kultuurivaldkonna suurim tegevustoetus on kavandatud SA-le Eesti Kontsert Saaremaa ooperipäevade elluviimiseks summas 80 000 eurot. Saaremaa Vallavalituse hallatavate kultuuri- ja spordiasutuste eelarvetesse ei ole kavandatud remondikulusid igale asutusele eraldi, vaid need on võetud eelarvesse kogusummas 100 000 eurot. Kultuurivaldkonna preemiateks on planeeritud 2 438 eurot. Preemiatena on ette nähtud vapilaev Admiral Cowani „Noore meremehe“ preemia ja Eerik Haameri nimeline kunstiauhind.

Raamatukogude eelarves kajastatakse antavaid toetuseid summas 10 000 eurot ning hallatava asutuse Saare Maakonna Keskraamatukogu tööjõu- ja majandamiskulusid.

Rahvakultuuri all kajastatakse hallatavate asutuste Saaremaa Kultuur ja Kuressaare Kultuurivara tööjõu- ja majandamiskulusid.

Teatrite tegevusalal on 2024. aasta eelarvesse kavandatud Kuressaare Teater SA tegevustoetus 2023. aasta tegeliku toetuse mahus 244 203 eurot.

Muu vaba aja, kultuuri ja religiooni tegevusalal kajastub kultuuri ja spordivaldkonna asutuste planeeritud palgafondi tõusude jaotamata osa.

Haridus

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
09 Haridus	**30 958 239**	**32 839 618**	**1 881 379**
Alusharidus	8 660 828	9 208 113	547 285
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*615 119*	*536 496*	*-78 623*
sh tööjõukulud	*6 860 152*	*7 269 592*	*409 440*
sh majandamiskulud	*1 185 557*	*1 402 025*	*216 468*
Põhi- ja üldkeskharidus	16 396 949	16 932 017	535 068
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*62 934*	*1 000*	*-61 934*
sh tööjõukulud	*13 967 582*	*14 317 340*	*349 758*
sh majandamiskulud	*2 366 433*	*2 613 677*	*247 244*
Üldkeskhariduse õpetajate tööjõukulud	454 660	454 660	0
sh tööjõukulud	*454 660*	*454 660*	*0*
Noorte huviharidus ja huvitegevus	1 209 673	1 209 516	-157
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*35 764*	*38 764*	*3 000*
sh tööjõukulud	*1 040 726*	*1 040 726*	*0*
sh majandamiskulud	*133 183*	*130 026*	*-3 157*
Koolitransport	508 083	454 031	-54 052
sh tööjõukulud	*114 049*	*118 641*	*4 592*
sh majandamiskulud	*394 034*	*335 390*	*-58 644*
Koolitoit	1 548 826	1 730 354	181 528
sh tööjõukulud	*681 097*	*681 096*	*-1*
sh majandamiskulud	*867 729*	*1 049 258*	*181 529*
Öömaja	85 002	84 243	-759
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*20 000*	*20 000*	*0*
sh tööjõukulud	*40 461*	*40 461*	*0*
sh majandamiskulud	*24 541*	*23 782*	*-759*
Muud hariduse abiteenused	1 335 886	1 331 287	-4 599
sh tööjõukulud	*1 270 190*	*1 270 190*	*0*
sh majandamiskulud	*65 696*	*61 097*	*-4 599*
Muu haridus	758 332	1 435 397	677 065
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*53 582*	*57 582*	*4 000*
sh tööjõukulud	*93 500*	*934 909*	*841 409*
sh majandamiskulud	*611 250*	*442 906*	*-168 344*

Alushariduse 2024. aasta eelarve koostamise aluseks on ühtlustatud koosseisu mudel, mis võtab arvesse asutuse suuruse ja ülesannete eripära, et tagada asutuste võrdne eelarvestus. Vabariigi Valitsuse poolt ei ole veel 2024. aastaks kinnitatud õpetajate töötasu alammäära

tõusu, toetusfondist omavalitsustele eraldatava lasteaiaõpetajate tööjõukulu toetuse eraldamise eeltingimuseks on lasteaiaõpetaja töötasu alammäär 90% ning magistrikraadiga lasteaiaõpetajal 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast.

Lasteaedade majandamiskulude eelarve koostamisel on jätkatud 2021. aastal kasutusele võetud majandusmudeli loogikat, kus asutuste majanduskulude eelarve koosneb kahest eraldi osast. Esimese osa moodustavad kulupõhiselt arvestatud hoonete ja kinnistutega seotud kulud: vee, kanalisatsiooni, elektri- ja soojusenergia kulud ning erinevate tehnosüsteemide hoolduslepingud. Teise osa haridusasutuste majandamiskuludest moodustab baas- ja pearaha alusel arvestatud summa, mille jaotuse üle otsustab asutuse juht.

2023. aastal avati kaks täiendavat lasteaiarühma - üks Orissaare Lasteaias Päikesekiir ja üks Kuressaare Tuulte Roosi Lasteaias, mille võrra on suurendatud ka vastavate asutuste tööjõu- ja majandamiskulusid kokku 114 209 eurot. Kaks uut rühma on planeeritud avada Kuressaare Ida-Niidu lasteaia moodulmajas 2024. aasta märtsis ning kaks rühma Kuressaare Rohu Lasteaia väikeses majas 2024. aasta augustis. Täiendava personali- ja majandamiskuluna on eelarvesse planeeritud kokku 194 631 eurot. Valmimas on Lümanda lasteaia juurdeehitus, mis lahendab lasteaia ruumikitsikuse probleemi, kuid ei too kaasa uue rühma moodustamist ega täiendavat personalikulu, eelarvesse on planeeritud inventari soetuseks 35 000 eurot.

Kuna üha enam vajavad lapsevanemad võimalust laste suvel lasteaias hoidmiseks, on vaja töös hoida enam valverühmi. Lasteaiarühmade suvise lahtioleku tagamiseks on eelarvesse planeeritud 2024. aastaks 38 307 eurot.

Eralasteaedade ja -hoidude kaasfinantseerimiseks on ette nähtud 536 496 eurot vastavalt Saaremaa Vallavolikogu 25. veebruari 2022. a määrusele nr 6 „Eralasteaia ja eralapsehoiu rahastamise tingimused ja kord“.

Põhi- ja üldkeskhariduse eelarves on õpetajate ametikohtade arvestuses lähtutud ühtsest klassipõhisest arvestusest, millele lisandub õpilaspõhine komponent. Väikese õpilaste arvuga koolide puhul on jätkuvalt arvestatud õppetöö korraldamisega liitklassides.

Tööjõukulusid on vähendatud võrreldes 2023. aastaga 86 981 eurot seoses Laimjala Kooli neljaklassiliseks muutmisega ning 18 224 eurot Pöide Kooli lasteaia ja kooli osa ühtse juhtimise alla viimisega.

Koolide majandamiskulude eelarve koostatakse lasteaedade eelarvetega samadel põhimõtetel. Seoses kommunaalkulude lisandumisega uutes ruumides ja rekonstrueeritud hoonetes on nende kulude katmiseks arvestatud eelarvesse 227 960 eurot.

2024. aasta eelarvet on vähendatud Luce Kooli tegevustoetuse 61 934 euro võrra, kuna 2023. aastal sai kool tähtajatu koolitusloa, mis võimaldab tal taotleda riiklikku finantseerimist, kui Saaremaa Vallavolikogu peab kooli Saaremaa koolivõrgu osaks ning annab Haridus- ja Teadusministeeriumile nõusoleku toetuse eraldamiseks.

Üldkeskhariduse õpetajate tööjõukulude eelarvesse on võetud gümnaasiumiõpetajate töötasud sarnaselt põhi- ja üldkeskhariduse õpetajate töötasude arvestusega.

Noorte huvihariduse ja huvitegevuse tegevusalal kajastuvad kunsti- ja muusikakoolide tööjõuning majandamiskulud. Huvihariduse ja huvitegevusega seotud transpordikulude hüvitamise toetust on võrreldes eelneva aastaga suurendatud 3 000 euro võrra. Majandamiskulud vähenevad seoses huvikoolide hoonete ülalpidamiskulude korrigeerimisega.

Koolitranspordi tegevusalal kajastub bussijuhtide töötasu, busside majandamiskulud ja tellitud transpordi kulud. Majandamiskulusid on vähendatud seoses liinide väheneva arvuga tulenevalt Kuressaare Vanalinna Kooli eeldatava valmimisega 2024. aasta sügisel.

Koolitoidu tööjõukulud on planeeritud sarnaselt alus- ja põhiharidusele ühtsetel põhimõtetel. Toiduainete kuludes on arvestatud riigieelarvelise toetusega 1 euro õpilase kohta koolipäevaks, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti koolipiima ja -puuvilja toetusega ning asutuste poolt teenitava omatuluga. Vald jätkab koolilõuna toetamist väikestes koolides 50 sendiga ja suurtes koolides 15 sendiga, selleks on eelarvesse planeeritud kokku 141 069 eurot.

Öömaja eelarves kajastub peredele makstav majutustoetus summas 20 000 eurot tulenevalt Saaremaa Vallavolikogu 30. augusti 2018. aasta määrusest nr 39 „Õpilaste majutuskulude hüvitamise kord“. Lisaks kajastuvad tegevusalal Orissaare Gümnaasiumi hosteli tööjõu- ja majandamiskulud.

Muude hariduse abiteenuste tegevusalal kajastatakse Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse haridustugiteenuste osakonna tugispetsialistide tööjõukulud ja asutuse majandamiskulud. Majandamiskulud on vähenenud seoses hoonete ülalpidamiskulude korrigeerimisega.

Muu hariduse eelarvesse on 2024. aastal planeeritud hariduse IKT projekti omaosalus summas 50 679 eurot. Projekti eesmärgiks on varasemalt välja töötatud baastaristu ja -teenuste standardi mudeli alusel Saaremaa ja Muhu valdade haridusasutuste IKT tsentraliseeritud halduse sisseviimine ja baastaristu kaasajastamine. Projekti kogumaksumuseks kolme aasta jooksul on 2 500 000 eurot.

Tallinna Tehnikaülikooli Kuressaare Kolledži laevaehituse ja meretehnika ning meremajanduse suunalise õppe-, teadus- ja arendustöö toetamise aluseks on Saaremaa Vallavolikogu 30. septembri 2021. aasta otsus 1-3/55 „Nõusoleku andmine rahalise kohustuse võtmiseks“, millega pikendati sõlmitud toetuslepingut kuni 2025. aasta lõpuni. Selle alusel on eelarvesse jätkuvalt planeeritud toetussumma 50 000 eurot.

Haridusasutuste remondifondiks on kavandatud 230 000 eurot, mis on samas suurusjärgus 2023. aastaga.

Tegevusalal kajastub haridusasutuste planeeritud palgafondi suurenemine. Vallavalitsuse otsusega on lasteaia assistentide palk seotud töötasu alammääraga ning uueks palgaks on arvestatud 1 050 eurot ehk 27% kõrgem kui töötasu alammäär. Samuti seoti töötasu alammääraga lasteaia abiõpetajate palk, mis on 2024. aastal 925 eurot ehk 12% suurem töötasu alammäärast. Tulenevalt üldhariduskoolide õpetajate töötasu alammäära 1,7%-lisest tõusust on arvestatud sellega seotult lasteaia õpetajate palgakasvuga. Teistele ametikohtadele arvestatakse 5% palgafondi kasv alates aprillist 2024.

Vallavalitsuse otsusega on planeeritud siduda huvikoolide õpetajate töötasud eelarve koostamise aastal kehtiva õpetaja palga alammääraga. Alates 1. jaanuarist 2024 kehtestatakse uued protsendid järgnevalt: magistrikraadiga õpetaja töötasu 92%, bakalaureuse kraadiga õpetaja töötasu 89% ja keskeriharidusega õpetaja töötasu 85% õpetaja palga alammäärast.

Sotsiaalne kaitse

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
10 Sotsiaalne kaitse	**5 205 236**	**7 063 118**	**1 857 882**
Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	742 302	679 900	-62 402
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*114 000*	*103 000*	*-11 000*
sh majandamiskulud	*628 302*	*576 900*	*-51 402*
Eakate sotsiaalhoolekandeasutused	2 876 613	4 415 223	1 538 610
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*165*	*1 640 165*	*1 640 000*
sh tööjõukulud	*1 698 053*	*2 002 569*	*304 516*
sh majandamiskulud	*1 178 395*	*772 489*	*-405 906*
Muu eakate sotsiaalne kaitse	31 000	29 000	-2 000
sh majandamiskulud	*31 000*	*29 000*	*-2 000*
Asendus- ja järelhooldus	666 062	711 490	45 428
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*2 400*	*2 400*	*0*
sh tööjõukulud	*533 514*	*602 071*	*68 557*
sh majandamiskulud	*130 148*	*107 019*	*-23 129*
Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	650 888	681 833	30 945
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*481 398*	*494 500*	*13 102*
sh tööjõukulud	*8 533*	*8 533*	*0*
sh majandamiskulud	*160 957*	*178 800*	*17 843*
Töötute sotsiaalne kaitse	5 000	5 000	0
sh majandamiskulud	*5 000*	*5 000*	*0*
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele	5 000	5 000	0
sh majandamiskulud	*5 000*	*5 000*	*0*
Riiklik toimetulekutoetus	216 371	524 672	308 301
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*216 371*	*524 672*	*308 301*
Muu sotsiaalne kaitse	12 000	11 000	-1 000
sh antavad toetused tegevuskuludeks	*1 000*	*0*	*-1 000*
sh majandamiskulud	*11 000*	*11 000*	*0*

Muu puuetega inimeste sotsiaalse kaitse tegevusalal kajastub sotsiaaltransporditeenus summas 512 400 eurot. Puuetega inimeste, sh puudega isiku hooldaja toetusteks on planeeritud kokku 30 000 eurot ja sotsiaalmaksuks 35 000 eurot. Eelarves on ette nähtud 45 000 eurot erivajadusega isikutele eluasemete kohandamiseks. Tegevusalal kajastuvad tegevustoetused Saaremaa Puuetega Inimeste Kojale, Randvere TÕK-ile ja Invaühingule kogusummas 36 000 eurot. Erivajadustega isikute eluasemete kohandamise kulusid on vähendatud 20 000 euro võrra, kuna lähtudes kahe eelmise aasta täitmisest katab eelarvesse planeeritud kulu vajaduse ära.

Eakate sotsiaalhoolekande asutuste eelarves on planeeritud väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse kohatasude maksumuse hüvitamiseks 1 640 000 eurot. Eelarve vahendite kasvu on tinginud 1. juulil 2023. aastal jõustunud sotsiaalhoolekande seaduse § 22[1], mille kohaselt juhul, kui kohaliku omavalitsuse üksus on isikul tuvastanud teenuse vajaduse, osaleb omavalitsus teenuskoha rahastamisel. Saaremaa Vallavalitsus sotsiaalhoolekandeseaduse §22[1] lõike 3 alusel 13. juunil 2023. aastal kehtestatud määruse nr 2-2/10 „Väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse hoolduskulude piirmäär" § 1 kohaselt on kulude tasumise piirmääraks 400 eurot. Kui 2023. aasta eelarvesse laekus antud kulu hüvitamiseks sihtotstarbeline tulu riigieelarvest, siis 2024. aastal eraldatakse vahendid läbi tasandusfondi ja tulumaksu.

Tegevusalal kajastuvad Kihelkonna Hooldekodu (sh Mustjala Päevakeskus-Pansionaadi), Pärsama Hooldekodu ja Kuressaare Hoolekande tööjõu- ja majandamiskulud. Kasv tuleneb tööjõukulude tõusust ja isikliku abistaja teenuse osutamisest, et tagada ESF projekti jätkusuutlikus, mille kaudu eelnevalt antud teenust osutati. Samuti soetatakse Kuressaare Hoolekandesse neli autot koduteenuse osutamiseks. Majandamiskulud vähenevad seoses hoolekandeasutuste kohatasude kulu kajastamisega antavate toetustena alates 2024. aastast.

Muu eakate sotsiaalse kaitse eelarvesse on kavandatud 29 000 eurot, sh eakatele osutatavate teenustega seotud kulud.

Asendus- ja järelhoolduse tegevusala eelarves on planeeritud hallatava asutuse Saaremaa Toetava Hariduse Keskuses sotsiaalteenuste osakonna ehk Kuressaare Perekodu kulud. Majandamiskulud vähenevad seoses hoonete ülalpidamiskulude korrigeerimisega.

Muu perekondade ja laste sotsiaalse kaitse eelarvesse kavandatakse järgmised toetavad teenused: asenduskoduteenus, laste hoolekande programmid, nõustamisteenus, vältimatu sotsiaalabi ning toidupangateenus. Eelarves on kavandatud sünnitoetus summas 120 000 eurot (400 eurot lapse kohta), ranitsatoetus 64 000 eurot (200 eurot lapse kohta), hoolduspere toetus 45 000 eurot, erakorraline toetus 15 000 eurot ja sissetulekust sõltuv toetus 142 000 eurot. Kasv 33 000 eurot on planeeritud sissetulekust sõltuva sotsiaaltoetuse (seoses Ukraina sõjapõgenike toetamisega), hoolduspere toetuse ja koolitoetuse eelarvesse. Vähendatud on laste hoolekande programme, erakorralise toetuse, sünnitoetuse ja lähedasteta isikute matusekulusid kokku 48 500 eurot lähtudes kahe eelmise aasta täitmisest. Matusetoetus ja asenduskoduteenus ei laeku eelarvesse enam sihtotstarbelise tuluna riigieelarve vahendite toel vaid tasandus- ja toetusfondi kaudu.

Töötute sotsiaalse kaitse eelarves on kavandatud riigieelarve vahendite toel 5 000 eurot iseseisvat toimetulekut soodustavate sotsiaalteenuste korraldamiseks.

Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele tegevusala eelarves on kavandatud 5 000 eurot sotsiaalkorterite majandamiskuludeks.

Riiklik toimetulekutoetus on eelarves kavandatud riigieelarve vahendite toel 524 672 eurot. Summa kajastab 2023. aasta esialgset riigieelarvelist eraldist.

Muu sotsiaalse kaitse eelarves on kavandatud elektriautode kulud 2023. aastaga võrreldes samale tasemele 10 000 eurot ja meditsiini- ja hügieenitarvete soetamiseks 1 000 eurot.

INVESTEERIMISTEGEVUS

Saaremaa valla 2024. aasta investeerimistegevuse tulud

Põhivara müügitulu on eelarvesse kavandatud 300 000 eurot, mida on 100 000 eurot enam, kui 2023. aasta eelarves.

Põhivara soetuseks saadavaks sihtfinantseerimiseks on eelarvesse planeeritud 1 376 000 eurot.

Investeerimistoetusena on eelarvesse kavandatud:

- Rahandusministeeriumi toetus summas 200 000 eurot hajaasustuse programmile;
- Rahandusministeerium toetus summas 274 000 eurot Kuressaare multifunktsionaalse jalgpallihalli rajamiseks „Maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetmest“;
- Rahandusministeeriumi toetus summas 772 000 eurot Kuressaare Vanalinna Kooli rekonstrueerimiseks „Avaliku sektori hoonete energiatõhususe“ vahenditest;
- Kultuuriministeeriumi toetus summas 40 000 eurot Saaremaa Spordikoolile Kuressaare tervisepargi arendamiseks „Regionaalsete tervisespordikeskuste edasiarendamise toetuste taotlusvoorust“;
- Rahandusministeeriumi toetus summas 90 000 eurot Laimjala mõisahoone projekteerimiseks „Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenuste meetmest“.

Finantstuludena on kavandatud 2024. aasta eelarvesse 185 000 eurot intressitulu valla arvelduskontodelt.

Saaremaa valla 2024. aasta investeerimistegevuse kulud

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD KOKKU	**14 538 045**	**11 823 000**	**-2 715 045**
Põhivara soetus	12 920 500	9 537 000	-3 383 500
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	610 000	536 000	-74 000
Osaluste soetus	410 000	50 000	-360 000
Finantskulud	597 545	1 700 000	1 102 455

INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD		**11 823 000**
Põhivara soetus	PVS	9 537 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	ASF	536 000
Osaluste soetus	OS	50 000
Finantskulud		1 700 000

01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED		**1 686 575**
Valitsussektori võla teenindamine		**1 686 575**
Investeerimislaenude intressid		1 686 575
04 MAJANDUS		**1 480 000**
Maanteetransport		**1 180 000**
Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine	PVS	1 069 000
Tallinna tänava teekatendi taastamine lõigul Smuuli - Mooni	PVS	75 000
Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine	ASF	6 000
Erateede korrastamise toetusmeede	ASF	30 000
Üldmajanduslikud arendusprojektid		**300 000**
Planeeringud ja projektid	PVS	100 000
Projektide omaosalused	PVS	200 000
05 KESKKONNAKAITSE		**63 425**
Avalike alade puhastus		**13 425**
Kohustistasu kapitalirendilt		13 425
Heitveekäitlus		**50 000**
AS Kuressaare Veevärk aktsiakapitali suurendamine		50 000
06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS		**420 000**
Veevarustus		**420 000**
Hajaasustuse programm	ASF	400 000
Maapiirkondade perede elutingimuste parandamise toetusmeede	ASF	20 000

08 VABAAEG, KULTUUR, RELIGIOON		**3 360 000**
Sporditegevus		**3 080 000**
Kuressaare multifunktsionaalse jalgpallihalli rajamine	PVS	3 000 000
Kuressaare tervisepargi arendamine	PVS	80 000
Rahvakultuur		**200 000**
Orissaare Kultuurimaja siseruumide rekonstrueerimine	PVS	200 000
Religiooni- ja muud ühiskonnateenused		**80 000**
Saaremaa vanimate sakraalehitiste remondi toetamine	ASF	80 000
09 HARIDUS		**4 813 000**
Põhi- ja üldkeskharidus		**4 813 000**
Kuressaare Vanalinna Kooli hoone ja staadioni rekonstrueerimine	PVS	4 663 000
Laimjala mõisahoone projekteerimine	PVS	150 000

VALITSUSSEKTORI VÕLA TEENINDAMINE

Investeerimislaenude intresside tasumiseks on 2024. aasta eelarvesse kavandatud 1 686 575 eurot. Seoses Euribori kasvuga kasvavad investeerimislaenude intressikulud võrreldes 2023. aastaga 1 100 875 eurot. Investeerimislaenude intressid on arvestatud eelarves 6 kuu Euriboriga määras 4,2%.

MAANTEETRANSPORT

Valla teede ja tänavate rekonstrueerimiseks on kavandatud 2024. aastal 1 100 000 eurot, millest 1 000 000 eurot jagatakse piirkondade vahel vastavalt avalike teede ja tänavate pikkusele ja reserv 100 000 eurot jäetakse piirkondade vahel jagamata. Piirkonna osakaalu (%) määramisel lähtutakse riigipoolse rahastuse põhimõttest, et tänavate pikkused arvestatakse võrreldes teedega viiekordselt. Sellisel põhimõttel on Saaremaa valla teede investeeringute raha jagatud alates 2019. aastast. Reserv 100 000 eurot katab vallaüleseid objekte, mida ei rahastata piirkonna teede vahendite arvelt (näiteks ralliteede remont, suuremate turismiobjektide juurdepääsud jms). Eraldi real on Vilsandi avalike teede teehoiu kulu 6 000 eurot, mis arvestatakse Kihelkonna piirkonna rahade arvelt ning 25 000 eurot Kuressaare piirkonna rahadest on suunatud Tallinna tänava teekatendi taastamiseks lõigul Smuuli – Mooni.

Võttes aluseks teeregistri 1. jaanuari 2023. aasta andmed, jaotuvad teede investeeringute vahendid (enne ümberjagamist) piirkondade vahel alljärgnevalt:

	Tee *(m)*	**Tänav** *(m)*	**Kaalutud pikkus** *(m)*	**Osakaal,** *%*	**Teede investeering,** *eurodes*
Kaarma	136 594	15 346	213 324	11,87	118 700
Kihelkonna	112 499	4 631	135 654	7,55	75 482
Kuressaare	1 808	75 704	380 328	21,16	211 627
Kärla	68 327	9 195	114 302	6,36	63 601
Laimjala	72 842	0	72 842	4,05	40 532
Leisi	190 793	9 253	237 058	13,19	131 907
Lümanda	67 080	0	67 080	3,73	37 325
Mustjala	77 922	0	77 922	4,34	43 358
Orissaare	46 020	9 462	93 330	5,19	51 932
Pihtla	74 869	0	74 869	4,17	41 660
Pöide	73 905	0	73 905	4,11	41 123
Salme	81 459	2 995	96 434	5,37	53 659
Torgu	42 807	0	42 807	2,38	23 819
Valjala	85 384	6 385	117 309	6,53	65 275
KOKKU	**1 132 309**	**132 971**	**1 797 164**	**100**	**1 000 000**

Teede rahade jaotus täpsustatakse piirkondade vahel lisaeelarvega, kui on uuendatud teeregister 1. jaanuari 2024. aasta seisuga.

Tallinna tänava teekatendi taastamiseks lõigul Smuuli – Mooni on eelarvesse planeeritud 75 000 eurot, millest 25 000 eurot kaetakse ümberpaigutusena Kuressaare linna piirkonna teede rahast. Tänaval on sõidujäljed kulunud, 5 cm paksusest asfaldi kulumiskihist on järele jäänud 1 - 2 cm. Kui kulumiskiht läbi kulub hakkab tänav lagunema palju suuremas mahus, kui täna arvutatud ja seega suureneks ka oluliselt investeeringu vajadus.

Erateede korrastamise toetusmeetmele on kavandatud vahendeid summas 30 000 eurot. Saaremaa Vallavolikogu poolt kehtestatud määrus „Toetuse andmise kord maapiirkondades asuvate juurdepääsuteede remonditööde teostamiseks“ jõustus 2021. aastal. Nimetatud määrust muudeti 2022. aastal ja lisati abikõlbulike tööde hulka ka tee muldkeha ja/või (kruus) katte ehitamine. Samuti tõsteti toetuse maksimummäära ühe objekti kohta.

ÜLDMAJANDUSLIKUD ARENDUSPROJEKTID

Planeeringute ja projektide läbiviimiseks on kavandatud 100 000 eurot. Saaremaa valla 2023. aasta eelarvesse planeeriti antud vahendeid samuti summas 100 000 eurot ning sellest kaeti Kuressaare Kopli tänav 5 sotsiaalmaja eelprojekti ja Kuressaare Lehe tänav 5 hoone projekteerimisega kaasnevad kulud ning lisatööd juba töös projektidele.

Projektide omaosaluste vahendid investeeringu projektide katteks nähti esmakordselt ette 2022. aastal, mis on mõeldud kasutamiseks projektivoorudes, kui valla omaosaluse määr on kuni 50%. Vahendid on 2024. aasta eelarves sarnaselt eelnevaga 200 000 eurot. 2022. aastal kaeti valla omaosalus Kuressaare suursilla, Abruka laaduri, Põduste kallasraja, Aderkasi kabeli ning Tõlluste kivisilla projektide puhul. 2023. aastal on nendeks meetmete LEADER ja „Maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeede“ (edaspidi MATA) ning Muinsuskaitseametilt toetuse saanud objektide omaosalused.

AVALIKE ALADE PUHASTUS

Kohustitasudena kapitalirendilt kajastatakse hallatava asutuse Saaremaa Haldus masinapargi kapitalirendi kulu summas 13 425 eurot.

HEITVEEKÄITLUS

AS-le Kuressaare Veevärk eraldatakse 2024. aastal 50 000 eurot läbi aktsiakapitali suurendamise heitveekäitlussüsteemide parendamiseks.

VEEVARUSTUS

Hajaasustuse programmi toetamist jätkab vald senise tava kohaselt. 2024. aastal on valla toetuse määr võrdne riigipoolse osaga, moodustades 200 000 eurot. Hajaasustuse programmi toetus on kokku 400 000 eurot.

Maapiirkondade perede elutingimuste parandamise toetusmeetmele on 2024. aastal eelarves ette nähtud 2023. aasta eelarvega samas mahus 20 000 eurot. Meetme rakendamise aluseks on Saaremaa Vallavolikogu 30. aprill 2020. a määrus nr 12 „Toetuse andmise kord maapiirkondades elavate perede elutingimuste parandamiseks“.

SPORDITEGEVUS

Kuressaare multifunktsionaalse jalgpallihalli rajamiseks eraldas Kultuuriministeerium 2021. aastal Saaremaa Vallavalitsusele sihtotstarbelise investeeringutoetuse. Toetuse suurus oli 1 500 000 eurot ning toetuse abikõlbulikkuse periood lõppes 31. detsembril 2022. aastal. Saaremaa valla 2022. aasta eelarves oli Kuressaare multifunktsionaalse jalgpallihalli rajamiseks koos ülalnimetatud toetusega ette nähtud 2 500 000 eurot. Läbiviidud riigihanke tulemusena ületasid kõik pakkumused valla rahalisi võimalusi. Saaremaa Vallavolikogu andis 26. mai 2022. aasta otsusega nr 1-3/42 nõusoleku jalgpallihalli rajamiseks täiendava rahalise kohustuse võtmiseks summas 2 700 000 eurot. Seega oli objekti eeldatav kogumaksumus koos riigieelarve vahenditega 4 200 000 eurot. 2022. aasta teises pooles viidi läbi uus riigihange, mille tulemused ületasid taas eeldatavat maksumust ning hankele tehtud pakkumused lükati tagasi. Tulenevalt sellest, et jalgpallihalli õigeaegselt valmis ehitada ei olnud võimalik, pidi Saaremaa vald 1 500 000 eurot Kultuuriministeeriumile tagastama. Olukorras, kus ehitushinnad olid niivõrd palju tõusnud ning tulles vastu Saaremaa valla taotlusele, otsustas riik eraldada 2023. aasta alguses multifunktsionaalse jalgpallihalli ehituseks 2 500 000 eurot. Täiendavalt eraldati toetust MATA programmist 274 000 eurot. Saaremaa valla 2023. aasta eelarves oli kavandatud jalgpallihalli (koos võimlemissaalidega) ehitamiseks 5 135 000 eurot, millest toetus moodustab 2 500 000 eurot. 2023. aastal läbi viidud hange andis koos projekteerimise, ehituse ja järelevalvega tulemuseks 5 239 149 eurot. Tänaseni ei ole hanketulemust kinnitatud pooleli oleva kohtuvaidluse tõttu.

Kuressaare tervisepargi arendamiseks on Saaremaa Vallavolikogu 22. veebruaril 2023. aastal otsusega nr 14 „Nõusoleku andmine rahalise kohustuse võtmiseks“ andnud kunstlume tootmise võimekuse arendamise jätkuprojekti tarbeks nõusoleku. 2024. aastaks on projekti elluviimiseks planeeritud 80 000 eurot, millest toetus Kultuuriministeeriumi meetme „Regionaalsete tervisespordikeskuste väljaarendamise toetamise“ raames moodustab 40 000 eurot.

RAHVAKULTUUR

Orissaare Kultuurimaja siseruumide rekonstrueerimiseks on 2024. aasta eelarves ette nähtud 200 000 eurot ning eelarvestrateegias on 2025. aastaks planeeritud veel 1 000 000 eurot.

RELIGIOONI- JA MUUD ÜHISKONNATEENUSED

Saaremaa vanimate sakraalehitiste remondi toetamiseks on eelarves kavandatud Saaremaa sakraalehitiste remonditegevuse toetus summas 80 000 eurot.

PÕHI- JA ÜLDKESKHARIDUS

Kuressaare Vanalinna Kooli hoone ja staadioni rekonstrueerimise puhul on tegemist jätkuva investeeringuga. Läbiviidud riigihanke tulemusena sõlmiti 2023. aastal ehitus- ja järelevalve lepingud summas 7 586 937 eurot. 2024. aastaks on kavandatud eeltoodud summast 4 663 000 eurot, millest Rahandusministeeriumi toetusest kaetakse 772 000 eurot.

Laimjala mõisahoone projekteerimiseks on 2024. aastaks planeeritud 150 000 eurot. Toetusest kaetakse 60% ehk 90 000 eurot. Laimjala mõisahoone on plaanis rekonstrueerida mitmeotstarbeliseks hooneks, kus lisaks raamatukogule ja teenuskeskusele hakkab paiknema lasteaed-algkool. Toetus eraldatakse meetme „Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused“ raames. Valla 2023. aasta I lisaeelarvega eraldati eelprojekti koostamiseks 55 000 eurot.

FINANTSEERIMISTEGEVUS

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2023	EELARVE 2024	MUUTUS
FINANTSEERIMISTEGEVUS KOKKU	**4 646 000**	**3 908 450**	**-737 550**
Kohustuste võtmine	8 600 000	8 490 000	-110 000
Kohustuste tasumine	-3 954 000	-4 581 550	-627 550

Tulenevalt KOFS-i § 10 lõikest 1 käsitletakse s finantseerimistegevusena järgmiseid tegevusi:

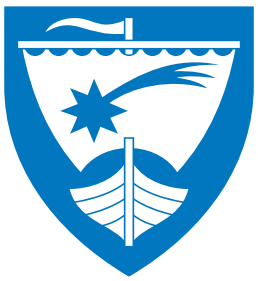
- laenude võtmine;
- võlakirjade emiteerimine;
- kapitalirendi- ja faktooringukohustuste võtmine;
- kohustuste võtmine teenuste kontsessioonkokkulepete alusel;
- võetud laenude tagasimaksmine;
- kapitalirendi- ja faktooringukohustuste täitmine;
- emiteeritud võlakirjade lunastamine;
- tagasimaksed teenuste kontsessioonikokkulepete alusel.

Finantseerimistegevuse all kajastub investeerimislaenu ja kapitalirendikohustuste võtmine ja nende põhiosa tagasimaksed. Võetud laenu- ja kapitalirendi kohustused on esitatud ülaltoodud tabelis.

2024. aastal planeeritakse laenu võtta 8 490 000 eurot investeerimistegevuse kulude katmiseks.

Saaremaa valla 2024. aasta eelarve finantseerimistegevuse kulud

Vald	Laenuleping	Lepingu-järgne laenusum-ma	Laenu tagasimaksed			
			2023	2024	2025 - ...	Kokku
Kihelkonna	AS LHV Pank, leping KL-1580317KI/15.03.2017	950 000	68 469	68 469	470 609	607 547
Kuressaare	AS LHV Pank, leping KL-250615KU	5 000 000	515 656	515 655	257 827	1 289 138
	AS LHV PANK, leping KL-120617 KU	3 500 000	358 696	358 696	896 739	1 614 131
Laimjala	Swedbank AS, leping 15-059219-JI	70 000	7 231	7 547	3 898	18 676
	Swedbank AS, leping 16-064720-JI	160 000	16 006	16 659	27 940	60 605
	Swedbank AS, leping 16-130891-JI	140 000	13 766	14 327	30 453	58 546
Leisi	AS LHV Pank, leping nr KL-190814LE	200 000	13 679	76 826	0	90 505
	Swedbank AS, leping nr 17-105004-JI	400 000	43 636	43 636	116 363	203 635
Lääne-Saare	AS LHV Pank, leping KL-210617LA	7 840 000	495 785	495 785	3 718 386	4 709 956
Mustjala	Luminor Bank AS, leping 0932117063001	300 000	30 000	30 000	60 000	120 000
Orissaare	AS LHV Pank, leping KL-250515OR	631 000	116 400	116 400	57 700	290 500
	AS LHV Pank, leping KL-261015OR	167 700	45 600	32 100	0	77 700
Pihtla	AS SEB Pank, leping 2017013692	350 000	36 842	36 842	92 106	165 790
Pöide	AS SEB Pank, leping 2017009657	400 000	39 416	39 416	91 971	170 803
Saaremaa	AS SEB Pank, leping 2019009313	3 500 000	352 298	355 246	1 655 556	2 363 100
2019	AS SEB Pank, leping 2019018457	3 500 000	357 414	357 337	1 752 310	2 467 061
2019	Swedbank AS, leping 19-1242220-JI	3 000 000	280 621	290 592	1 619 491	2 190 704
2020	AS SEB Pank, leping 2020016384	2 000 000	200 099	201 856	1 253 165	1 655 120
2022	Swedbank AS, leping 22-085384-JI	5 500 000	366 667	366 667	4 766 666	5 500 000
	2023. aasta laen	5 500 000	50 000	550 000	4 900 000	5 500 000
	2024. aasta laen	8 490 000	0	405 756	8 084 244	8 490 000
Salme	AS SEB Pank, leping nr 2016014010	300 000	33 871	33 781	55 577	123 229
Torgu	Swedbank AS, leping 17-091393-JI-1	190 000	22 136	22 136	35 048	79 320
Valjala	Swedbank AS, leping16-096630-JI	271 957	30 788	30 788	56 444	118 020
	Kokku laenud	**52 360 657**	**3 495 076**	**4 466 517**	**30 002 493**	**37 964 086**
	Kapitalirendid					
Kuressaare	SEB Liising AS, leping 21104129 Traktor Kubota M7152	106 560	21 188	21 508	31 088	73 784
	SEB Liising AS, leping 21104436 Poomniiduk	62 018	12 284	12 476	25 167	49 927
	Scania Finans AB, leping 5000011061 Kallur	304 320	47 653	49 348	144 945	241 946
	SEB Liising AS, leping 01535981 Laadur	67 999	13 225	13 484	33 693	60 402
	SEB Liising AS, leping 23103416 Traktor	100 658	5 778	18 217	76 663	100 658
	Kokku kapitalirendid	**641 555**	**100 128**	**115 033**	**311 556**	**526 717**
Kokku		**53 002 212**	**3 595 204**	**4 581 550**	**30 314 049**	**38 490 803**

SAAREMAA VALD